

**BESİ SİĞİRCİLİĞİNDA TARIM KREDİ
KOOPERATİFLERİNİN ROLÜ:
SİNOP İLİ ERFELEK İLÇESİ ARAŞTIRMASI
KEMAL ÖZ
YÜKSEK LİSANS TEZİ
TARIM EKONOMİSİ ANA BİLİM DALI
Prof. Dr. Nuray KIZILASLAN
Eylül - 2018
Her hakkı saklıdır**

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TARIM EKONOMİSİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BESİ SİĞİRCİLİĞİNDA TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNİN
ROLÜ:

SİNOP İLİ ERFELEK İLÇESİ ARAŞTIRMASI

KEMAL ÖZ

TOKAT
Eylül - 2018

Her hakkı saklıdır

Kemal ÖZ tarafından hazırlanan “**Besi Sığırcılığında Tarım Kredi Kooperatiflerinin Rolü: Sinop İli Erfelek İlçesi Araştırması**” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 7 EYLÜL 2018 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen Jüri tarafından Oy Birliği Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü TARIM EKONOMİSİ ANA BİLİM DALI'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan
Prof. Dr. Nuray KIZILASLAN
Gaziosmanpaşa Üniversitesi

.....

Üye
Doç. Dr. Esen ORUÇ
Gaziosmanpaşa Üniversitesi

.....

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Derya ÖZTÜRK
Ordu Üniversitesi

.....

ONAY

.....
Prof. Dr. Ebubekir ALTUNTAŞ
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü
07/10/2018

TEZ BEYANI

Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezin içerdiği yenilik ve sonuçların başka bir yerden alınmadığını, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

KEMAL ÖZ

7 Eylül 2018

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BESİ SİĞİRCİLİĞİNDA TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNİN ROLÜ: SİNOP İLİ ERFELEK İLÇESİ ARAŞTIRMASI

KEMAL ÖZ

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TARIM EKONOMİSİ ANA BİLİM DALI

(TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. NURAY KIZILASLAN)

Bu araştırmada Sinop İli Erfelek İlçesinde Tarım Kredi Kooperatifinin ortaklara olan katkısı incelenmiştir. Araştırmada, ilçede yaşayan 250 işletme ile anket yapılarak verilere ulaşılmıştır. Verilerin analizinde Khi-kare testi uygulanmıştır.

Araştırmada işletme sahiplerinin yaş, eğitim ve gelir durumu tespit edilerek sosyal ve ekonomik yapıları değerlendirilmeye çalışılmıştır. İşletme sahiplerinin kaba yem olarak kullandıkları ürünler, kaba yemi ne kadar alandan sağladıkları, sığırlarının pazarlanması konusunda yaşadıkları sorunlar belirlenmiş ve çözüm önerileri geliştirilmiştir. İşletme sahiplerinin Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortak olma veya olmama durumları araştırılmış, nedenleri belirlenmiştir. Ortakların kooperatiften ekonomik ve sosyal yönde ne gibi faydalar sağladığı araştırılarak kooperatifin rolü ortaya konulmuştur.

Araştırmaya katılan işletmelerin %84'ü Tarım Kredi Kooperatifine ortak, %16'sı ise ortak değildir.

Bölgenin ana geçim kaynağı sığır besiciliği olup, bunun yanında ormancılık ve diğer tarımsal faaliyetler de geçim kaynaklarındandır. İşletmecilerin kooperatife ortaklıkları konusunda çeşitli faktörler etkilidir. Bu faktörlerden yeterli tarımsal alet-ekipman, kooperatifte uygulanan faiz oranlarından memnuniyet, hayvancılığın geliştirilmesi için kooperatiften yararlanma, işletmelerin hayvan kapasiteleri ve besi sığırlarının ortalama besiye alma süre durumları önemli bulunmuştur.

Sinop İli Erfelek İlçesi'nde besicilik yapan işletmeler ekonomik yönden zayıf olduklarından dolayı kooperatife yönelim artmaktadır. Bu artış, kooperatifin faaliyetlerini arttırarak ortaklarına ve bölgede çiftçilik yapan işletmelere fayda sağlamaktadır.

Canlı hayvan varlığının geçmiş dönemlere bakılarak bir hayli azaldığı gözlemlenmektedir. Kooperatif hayvancılığın geliştirilmesi ve sürdürülebilirliği açısından ortaklarına katkılar sağlamaktadır. Bu azalışın önüne geçmek için kaliteli ırklar seçilerek üreticilere uygun koşullarda dağıtılmalıdır. Böylelikle bölge ve Türkiye ekonomisine katkı sağlanmış olunur.

2018, 71 Sayfa

Anahtar Kelimeler: Besi Sığırcılığı, Sinop, Erfelek, Tarım Kredi Kooperatifi,

ABSTRACT

MASTER THESIS

THE ROLE OF AGRICULTURAL CREDIT COOPERATIVES IN CATTLE BREEDING: A STUDY ON SINOP ERFELEK

KEMAL ÖZ

GAZIOSMANPASA UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

DEPARTMENT OF AGRICULTURAL ECONOMICS

SUPERVISOR: PROF. DR. NURAY KIZILASLAN

This study investigates the contribution of Agricultural Credit Cooperative to the partners in Erfelek District of Sinop province. In the study, 250 enterprises living in the district were surveyed and data were obtained. Chi-square test was used to analyze the data.

In the study, the age, education and income status of the owners were determined and their social and economic structures were evaluated. The products business owners use as roughage, from how much area they provide roughage, the problems they experience in marketing their cattle were determined and solutions were developed. Business owners' status of being a partner or not of Agricultural Credit Cooperative were investigated and their reasons were determined. The role of the cooperative in the economic and social aspects of the partners was investigated. 84% of the enterprises participating in the research is partner to the Agricultural Credit Cooperative whereas 16% is not a partner. The main livelihood of the region is cattle fattening, as well as forestry and other agricultural activities. There are several factors effecting the participation of partners to the cooperative. Among these factors, sufficient agricultural equipment and equipment, satisfaction with the interest rates applied in the cooperative, benefiting from cooperatives for the development of animal husbandry, animal capacities of enterprises and average feeding period of fattening cattle were found important.

In Erfelek District of Sinop, fattening enterprises are increasing their tendency to cooperate because they are economically weak. This increase develops the activities of the cooperative and provides benefits to its partners and farms in the region.

It is observed that the presence of live animals has decreased considerably by looking at past periods. The cooperative contributes to the development and sustainability of animal husbandry. In order to prevent this decrease, quality breeds should be selected and distributed to producers in appropriate conditions. Thus, a significant contribution can be made to the region and Turkey's economy.

2018, 71 Pages

Keywords: Cattle Breeding, Sinop, Erfelek, Agricultural Credit Cooperatives

ÖNSÖZ

Kendi memleketim olan Sinop ili Erfelek ilçesi üzerine yapmış olduğum bu çalışmamda bana hiçbir yardımını esirgemeyen hocam Sayın Prof. Dr. Nuray KIZILASLAN, eşim Şule ve oğlum Etem Çağan'a, son rötuşlarda yardımcı olan kuzenim Dr. Kenan KOÇAK'a teşekkür ederim.

KEMAL ÖZ

7 Eylül 2018

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
SİMGELER VE KISALTMALAR	vi
ÇİZELGE LİSTESİ	vii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amaç ve Kapsamı	2
2. KAYNAK ÖZETLERİ	4
3. KURAMSAL BİLGİLER	10
3.1. Kooperatifin Tanımı ve İlkeleri	10
3.2. Dünyada Tarım Kredi Kooperatifleri	11
3.3. Türkiye’de Tarım Kredi Kooperatifleri	12
4. SİNOP İLİ ERFELEK İLÇESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	15
4.1. Erfelek Tarım Kredi Kooperatifi	16
4.2. Erfelek’te Sığır Besiciliği	17
4.3. Sığır Besiciliğinde Kaba Yem, Slaj Üretimi ve Hazır Yemin Önemi	18
4.3.1. Erfelek’te kaba yem, slaj üretimi ve hazır yem’in önemi	21
5. MATERYAL VE YÖNTEM	22
5.1. Materyal	22
5.2. Yöntem	22
5.2.1. Örneğe giren işletmelerin seçiminde kullanılan yöntem	22
5.2.2. Verilerin değerlendirilmesinde uygulanan yöntem	23
6. BULGULAR VE TARTIŞMA	24
6.1. İşletmecilere İlişkin Sosyo-Ekonomik Özellikler.....	24
6.2. İşletmecilerin Kooperatifle İlişkileri.....	31
6.3. İşletmecilerin Kooperatiften Yararlanma Durumu.....	38
7. SONUÇ VE ÖNERİLER	45
8. KAYNAKLAR	52

9. EKLER	54
EK 1. Besi Sığırcılığında Tarım Kredi Kooperatiflerinin rolü: Sinop İli Erfelek İlçesi Araştırması Anket Formu.....	54
10. ÖZGEÇMİŞ	59

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

AB
COGECA
EBK
ICA
KUZKA
OTP
TÜİK

Açıklamalar

Avrupa Birliği
Avrupa Birliği Tarım Kooperatifleri Birliği
Et Balık Kurumu
Uluslararası Kooperatifler Birliği
Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı
Ortak Tarım Politikası
Türkiye İstatistik Kurumu

ÇİZELGE LİSTESİ

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
Çizelge 6.1 İşletmecilerin cinsiyeti ile kooperatife ortak olma durumu.....	24
Çizelge 6.2. İşletmecilerin yaşları ile kooperatife ortak olma durumu.....	25
Çizelge 6.3. İşletmecilerin eğitimi ile kooperatife ortak olma durumu.....	25
Çizelge 6.4. İşletmecilerin aylık gelirleri ile kooperatife ortak olma durumu.....	26
Çizelge 6.5. İşletmecilerin çiftçilik deneyimi ile kooperatife ortak olma durumu.....	27
Çizelge 6.6. İşletmecilerin işlediği arazi ile kooperatife ortak olma durumu.....	27
Çizelge 6.7. İşletmelerin tarımsal alet durumu ile kooperatife ortak olma durumu.....	28
Çizelge 6.8. İşletmelerin hayvan kapasitesi ile kooperatife ortak olma durumu.....	29
Çizelge 6.9. İşletmecilerin tarımsal amaçlı fuarlara katılımları ile kooperatife ortak olma durumu.....	30
Çizelge 6.10. İşletmecilerin geçimlerini sağlamaları ile kooperatife ortak olma durumu.....	31
Çizelge 6.11. İşletmecilerin sığırlarını besiyeye alma süreleri ile kooperatife ortak olma durumu.....	32
Çizelge 6.12. İşletmecilerin herhangi bir birliğe üyelik ile kooperatife ortak olma durumu.....	32
Çizelge 6.13. İşletmecilerin kooperatiften istediği bilgiye ulaşabilme ile kooperatife ortak olma durumu.....	33
Çizelge 6.14. Kooperatifin sığır besiciliği için satmış olduğu ürünlerin yeterliliği ile kooperatife ortak olma durumu.....	34
Çizelge 6.15. İşletmecilerin kooperatiften istediği yem çeşitlerini bulabilmesi ile kooperatife ortak olma durumu.....	35
Çizelge 6.16. İşletmelerdeki sığırların yıllık yem tüketimi ile kooperatife ortak olma durumu.....	36
Çizelge 6.17. İşletmecilerin kooperatifteki yem fiyatlarını normal bulma ile kooperatife ortak olma durumu.....	37
Çizelge 6.18. Kooperatifin besi sığırcılığına verdiği desteği yeterli bulma ile kooperatife ortak olma durumu.....	38
Çizelge 6.19. Sığırların pazarlanması konusunda kooperatiften yararlanabilme ile kooperatife ortak olma durumu.....	39
Çizelge 6.20. İşletmecilerin kooperatiften yıllık aldıkları yem miktarları ile kooperatife ortak olma durumu.....	40
Çizelge 6.21. İşletmecilerin kooperatifte uygulanan faiz oranlarından memnuniyetleri ile kooperatife ortak olma durumu.....	41

Çizelge 6.22. Hayvancılığın geliştirilmesi için kooperatiften yararlanabilme ile kooperatife ortak olma durumu.....	42
Çizelge 6.23. Kooperatifin yayınladığı, gazete, broşür ve afişlerin katkısı ile kooperatife ortak olma durum.....	43
Çizelge 6.24. Kooperatifin eğitim faaliyetlerine katılma ile kooperatife ortak olma durumu.....	44
Çizelge 6.25. İşletmecilerin kooperatiften almak istedikleri eğitim ile kooperatife ortak olma durumu.....	45

1. GİRİŞ

Hayvancılık; ürünleri ve güçleri ile insanlara yararlı evcil hayvanların bakımı, beslenmesi, üretimi ve yetiştirilmesini kapsayan tarım koludur. Türkiye'nin tarım ekonomisi göz önüne alındığında hayvancılığın önemli bir paya sahip olduğu görülmektedir. Hayvancılığın çeşitli aşamalardan geçmesi ve her bir aşamada iş gücüne ihtiyaç duyulması, hayvancılık ile tarım ekonomisi arasında ilişki olduğunu göstermektedir.

Hayvansal üretimde ekonominin sağlıklı ve kontrollü ilerleyebilmesi için pazarlama kaynaklarının güvenli ve yeterli olması gerekmektedir. Aksi takdirde işletmelerin sürdürülebilirliği gerçekleşmemektedir.

Hayvancılık, ister ihtisaslaşmış hayvancılık işletmeleri şeklinde, isterse bitkisel üretimle birlikte yürütülsün, yılın her ayında istihdam imkânı sağlayan bir üretim faaliyetidir. Yaşlı ve çocukların bu faaliyette çalıştırılabilmesi ayrı bir önem taşımaktadır. Türkiye'de kadın, hayvancılıkta bakım, besleme, sağım işlemlerinin %50'sini karşılamaktadır. Dolayısıyla, hayvancılığın geliştirilebilmesi, gün geçtikçe artan işsizlik sorununun çözümünde önem taşıyacaktır (Şahsuvaroğlu, 1995).

Bölgelere göre değişmekle birlikte, tarımsal üretim içerisinde gerek ekonomik değer gerekse kaynakların kullanımı açısından hayvansal üretim, önemli bir faaliyettir. Bölgeler arası dengeli kalkınmanın gerçekleştirilmesinde, iç ve dış pazarların besili karkas ağırlığına sahip ve kaliteli sığır eti taleplerinin karşılanmasında besiciliğin önemi büyüktür (Akçay, 2006).

Süt ya da besi sığırcılığı işletmelerinde üretim maliyetlerinin %60-70'ini yem girdilerinin oluşturması yemleme ile yapılacak iyileştirmenin karlılığa etkisini açıklamaya yeterlidir. Bu nedenle, hayvancılık işletmelerinin kaliteli kaba yem gereksinimini karşılamak için çayır ve meraların ıslahı, yem bitkisi üretim alanlarının artırılması, ucuz ve alternatif kaba yem kaynaklarının hayvansal üretime kazandırılması ve kaliteli kaba yem üretim tekniklerinin aktarılması gerekmektedir (Serin ve Tan, 2001; Yolcu ve Tan, 2008).

Gerek bitkisel gerekse hayvansal üretimde faaliyet gösteren üreticiler, kullandıkları girdilerin fiyatlarına müdahale edemediklerinden, kullanılan girdilerin miktarı ve çeşidinde kısıtlamalar yapmakta ve bu durum verim kaybına neden olmaktadır. Oysa rasyonel davranış gösteren her üreticinin amacı; mevcut kaynaklarla gerçekleştirdiği üretim sonucunda elde ettiği çıktı miktarını artırmaktır. Bu amacı gerçekleştiren her üretici kaynaklarını daha etkin kullanmış olacaktır. Etkinlik potansiyel bir çıktıya uzaklığı belirtir. Bu nedenle, tarımsal ürünlerde mevcut ve potansiyel üretkenlik düzeyleri arasındaki farkların ortaya konması amacıyla işletme düzeyinde yapılmış verimlilik ve etkinlik çalışmalarına gerek duyulmaktadır (Gündüz ve Dağdeviren, 2011). Verimlilik ve etkinlik çalışmaları ise, örgütlenmiş bir toplumda sistemli bir şekilde yapılır.

Türkiye'deki tarım ekonomisinde olan dalgalanmanın önüne geçmek için besi sığırcılığında istihdam edilenler, kooperatif çatısı altında birleşmeye teşvik edilmelidir. Kooperatifin sürekliliği sağlanması, kaynakları akılcı ve yerinde kullanması, çiftçilere kredi sağlanması, ortakların ekonomik ve sosyal gelişimine katkı sağlanması bu gerekliliği gözler önüne sermektedir. Üretici ile tüketici arasında köprü olma bağlamında kooperatifler önemli bir görev üstlenmektedir.

Yapılan bu çalışmanın, bölgenin potansiyelini ortaya koyması, ilgili kurum ve kuruluşlara kaynak oluşturması ve besi sığırcılığına rehber olması açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.

Kooperatif, bireylerin toplu halde hareket etmesinin yanında ekonomik ve sosyal açıdan bir birliktelik oluşturmaktadır. Bu çalışma, Erfelek ilçesinde büyükbaş besiciliği yapan çiftçilerin kooperatifleşme hareketiyle ekonomik açıdan birliktelik sağlamaları yönünde çalışmalar yapmaları gerekmektedir. Bu birliktelik ile kooperatif, ortaklarının veya çiftçilerin bilinçli besicilik yapmalarını sağlamanın yanında birbirleriyle ticari ilişkilerinin kurulmasında faydalı olmaktadır. Teknolojik yeniliklerin anlatılması ve uygulanması açısından ortakların veya çiftçilerin bilinçlenmesi hedeflenmektedir.

1.1. Araştırmanın Amaç ve Kapsamı

Türkiye'de tarım işletmelerinin genellikle ekonomik açıdan bakıldığında zayıf oldukları gözlenmektedir. Tarım işletmelerinin de bir alt dalı olan sığır yetiştiriciliği de bu tablodan

etkilenmektedir. Bu işletmeleri ekonomik açıdan verimli ve sürdürülebilir hale getirmek Tarım Kredi Kooperatifinin amaçları arasındadır.

Bu çalışmanın amacı, Sinop ili Erfelek ilçesi sığır yetiştiriciliği yapan işletmelerden Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortak olan ve olmayan üreticileri inceleyerek kooperatifin besi sığırcılığındaki rolünü ortaya koymaktır. Bu amaçla aynı doğrultuda araştırmada yapılması düşünülenler şu şekildedir:

- Araştırma bölgesindeki işletmelerin sığır varlıklarının ortaya konulması,
- Araştırma bölgesinde sığır yetiştiriciliği için üretimi yapılan yem bitkilerinin durumunun ortaya konulması,
- Araştırma bölgesinde bulunan Tarım Kredi Kooperatifi'nin sığır yetiştiriciliği bakımından sağladığı katkıların ortaya konulması.

Türkiye'de sığır yetiştiriciliğinde, üretimden büyütmesine ve buradan da pazarlanmasına kadar birçok sorun vardır. Bazı ilgili kurumların strateji ve eylem planlarının yetersiz kalması bu sorunları meydana getirmektedir. Türkiye'de ekonominin temeli tarım olmasına rağmen sığır ithalatı yapılması, bu durumun bir göstergesi olarak nitelendirilebilir.

Bu araştırma 7 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; giriş ile birlikte araştırmanın önemi, amacı ve kapsamı yer almaktadır. İkinci bölümde; araştırmanın konusu ile ilgili daha önce çeşitli bölgelerde yapılmış çalışmaların özetleri ve genel bilgiler yer almaktadır. Üçüncü bölümde; kuramsal bilgiler bulunmaktadır. Dördüncü bölümde; Sinop İli Erfelek İlçesi hakkında genel bilgiler yer almaktadır. Beşinci bölümde; materyal ve yöntem sunulmaktadır. Altıncı bölümde; araştırma bulguları ve tartışma yer almaktadır. Yedinci bölümde; sonuç ve öneriler bulunmaktadır.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Türkiye’de besi sığırcılığı ve bunun bölge ekonomisine katkısı üzerine yapılmış çalışmalar mevcuttur. Buna ek olarak, Tarım Kredi Kooperatiflerinin bölge ekonomilerine katkısı da oldukça çalışılmıştır. Sinop ili veya ilçelerini kapsayan, besi sığırcılığı veya Tarım Kredi Kooperatiflerini inceleyen çalışmalar ise yok denecek kadar azdır. Bu tez, bu boşluğu gidermeyi amaçlamaktadır.

Alçıçek ve Özdoğan (1997); Türkiye’de, kaliteli kaba yemin, çayır ve mera ile yem bitkileri tarımı olmak üzere iki önemli kaynaktan üretildiğini, bu kaynaklardan doğal çayır ve meraların, uzun yıllardır devam eden erken ve aşırı otlatmalar nedeni ile verim güçlerini kaybettiğini, kaliteli kaba yem üretiminde yem bitkileri tarımının yetersiz olduğunu, Türkiye’de yaklaşık 11,2 milyon BBHB hayvan varlığının bulunduğunu, bunların sadece yaşama payı besin madde gereksinimlerinin kaba yemlerle karşılanması için yılda ortalama 57 milyon ton kaliteli kaba yeme gereksinim duyulduğunu; ancak kaliteli kaba yem üretiminin 33 milyon ton düzeyinde kaldığını, Türkiye’nin kaliteli kaba yem açığının yaklaşık 24 milyon ton olduğunu ve bu üretim düzeyi ile Türkiye’deki hayvanların yaşama payı besin madde gereksinimlerinin ancak %58’inin karşılanabildiğini bildirmişlerdir. Ayrıca Türkiye’nin ekolojik yapısının, kaliteli kaba yem açığını kapatmayı sağlayacak çayır ve mera alanlarına sahip olduğunu, pek çok yem bitkisini de başarıyla yetiştirmeye elverişli olduğunu, alınacak bilimsel, teknik, ekonomik ve sosyal önlemlerle yem bitkilerinin üretim alanlarının artırılması sağlanarak hayvancılığın özlemle beklediği kaliteli kaba yem sorununun çözülebileceğini bildirmişlerdir.

Atik (2014), Tekirdağ ilindeki Tarım Kredi Kooperatiflerinin genel yapısı, sorunları ve bölgedeki tarımsal girdi kullanımındaki payı çalışmasında, Tarım Kredi Kooperatiflerini daha çok katma değer yaratan ve yenilikçi bir anlayışa kavuşturmak ve gelişmiş ülkelerdeki kooperatifler düzeyine getirebilmek için, kooperatif girişimciliğinin daha etkin hale getirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Tarım Kredi Kooperatiflerinin, dünya kooperatifçiliğinde izlenen gelişmeleri de dikkate alarak, değişen küresel ve yerel piyasa koşullarına daha hızlı bir biçimde adapte olabilmesi, ortaklarının temel ihtiyaçlarına daha hızlı, rasyonel ve tatminkâr biçimde cevap verebilmesi ve daha rekabetçi bir zihniyetle çalışarak bir işletme stratejisine kavuşturulması gerektiğini bildirmiştir.

Ayaşlıgil ve Kubat (2002), Doğa bilimlerinde elde edilen verilerin, istatistiksel olarak değerlendirilmesinde kullanılan analizlerden; nitel veriler için çok sık olarak kullanılan ‘Khi-Kare Analizi’ ile nicel değişkenler için kullanılan ‘Tek Yönlü Varyans Analizi’ tekniklerini açıklamışlardır. Başlangıçta bu uygulama analizlerinin teorisi hakkında kısaca bilgilendirme yapmış. Günümüzde çevre ve ormancılık alanında yapılacak araştırmalarda yardımcı olmak amacıyla, bu çalışmanın örneklerini doğa bilimlerinden seçmişlerdir. Bitki türlerinin yetiştirme ortamı koşullarından yükseklik ve ıslaklık faktörlerine bağlı olarak yayılışlarına ait verilerin bilgisayar ortamında SPSS paket programı kullanılarak analizi ile bilgisayar çıktılarının tablo yorumlamaları ve anlamlılık değerlendirmesini ayrıntılı olarak yapmış, bu tablolardaki analizlerin kolay anlaşılabilmesi için grafiksel ifade teknikleri kullanılmışlardır.

Barişık (1996), Türkiye ve Avrupa Birliği’nde büyükbaş hayvancılık (karşılaştırma, sorunlar ve öneriler) çalışmasında; hayvancılık sektörünün, örgütlenme, pazarlama, hayvan sağlığı, kredi, çayır ve mera, yem üretimi, kredilendirme, dış ticaret konularında sorunlarından bahsetmektedir. Hayvansal ürünlerin pazarlanmasında sorunların olmasının pazarlama faaliyetini azalttığını ve ürün kaybına neden olduğunu, hayvan hastalıklarının yaygın olmasının üretimi ve verimi düşürdüğünü. Hayvansal ürünlere yeterli teşvikin olmamasının dış ticaret olanaklarını azalttığını, hayvancılık sektöründe sorunların çözümüne ciddi ve kalıcı yaklaşımlar yapılması gerektiğini yeterli teşvikler ve koruma politikaları uygulamaya konduğu takdirde Türkiye’nin, hayvancılıkta dünyanın sayılı ülkelerinden biri olabileceğini bildirmiştir.

Bilgin ve Tanyıcı (2008), Türkiye’de kooperatif ve devlet ilişkilerinin tarihi gelişimi çalışmasında, Türkiye’de devlet-kooperatif ilişkilerini kooperatif açısından ele alındığında kooperatiflerin piyasada rekabet etmeleri ve ayakta kalabilmeleri için profesyonel bir yönetim anlayışının kooperatiflerde olmasının zorunluluk olduğunu iddia etmektedir. Profesyonel bir yönetim, kooperatifleri piyasadaki rekabet ortamı ve dalgalanmalar karşısında kooperatiflere rekabetçi bir yapı içinde varlıklarını devam ettirmelerini sağlayabileceğini, Türkiye’de birkaç kooperatif dışında genelde kooperatiflerin geleneksel bir anlayışla yönetildiğini kooperatiflerin piyasada belirleyici bir konumda olmadığını bu çerçevede profesyonelleşmiş, katma değerli ürün üreten müşteri isteklerini takip edebilen, yeniliklere açık, ortakları yönlendirebilen yönetim anlayışının varlığına ihtiyaç duyulduğunu, devlet-kooperatif ilişkileri açısından

profesyonel bir yönetimin, kooperatifleri kendi ayakları üzerinde durmasını temin edeceğinden devletle olan ilişkilerde kooperatifleri bağımsız olmalarını sağlayacağını bildirmişlerdir.

Çelik (2014), Kırşehir ili merkez ilçede sığır besiciliği yapan işletmelerin ekonomik analizi çalışmasında, bu faaliyetin daha bilimsel temellere dayalı, ihtisaslaşmanın sağlandığı rasyonel işletmecilik anlayışıyla yapılması durumunda, ilçenin ekonomik gelişmesinde önemli katkılar sağlayacağını söylemektedir.

Çakmak (2010), yapmış olduğu bu çalışmada, TAR – GEL projesinin çıkış noktasını, amaçlarını ve TAR – GEL projesi kapsamında görev alan tarım danışmanlarının projenin amaçlarına ne kadar uygun faaliyette bulduklarını, kendilerine yüklenen görevleri ne ölçüde yerine getirdiklerini, üreticilerin TAR –GEL projesi hakkındaki görüş ve düşüncelerini ortaya koymuştur. Araştırmada tarım danışmanı görev sahasında bulunan köyler içerisinden 48 köyü gayeli örnekleme yöntemi ile seçmiş. Tarım danışmanı, danışmanların görev alanına giren köylerin muhtarları ve tarım danışmanlarının bağlı oldukları yöneticilerin tamamı ile anket yapmıştır. Tarım danışmanlarının buldukları köylerdeki 144 üreticiyi ise basit tesadüfi örnekleme yöntemine göre belirlemiştir. Belirlenen örneklerden anket yoluyla toplanan bilgileri analiz etmiştir. Araştırma sonucuna göre tarım danışmanlarının yerleştirmelerinin; projenin amaçları doğrultusunda hareket edilerek köy ya da beldelerdeki tarım potansiyeline göre yapıldığından bahsetmek mümkün olduğunu, tarım danışmanlarının çoğunlukla ikamet ettikleri köyde kendisine danışan üreticilere yardımcı olduğunu, araç sıkıntısı nedeni ile çalışma bölgelerine giren köylere yayım hizmeti veremediğini. Tarım danışmanı olarak görev yapan Ziraat Mühendisi ve Veteriner Hekimlerin köy halkı ile uyum sağladıkları ve köyün tarımsal potansiyeline göre üretilebilecek kâr marjı yüksek ürünleri önerdiklerini ortaya koymuştur.

Ekici (2010), Tekirdağ ili kaba yem üretimi, kapasitesi ve hayvan beslemedeki önemi çalışmasında, Tekirdağ ilinde mevcut hayvan varlığının yeterli olduğunu ancak verime uygun beslenemediğini söylemektedir. Bunun da ötesinde, hayvanların yaşama payı kaba yem gereksinimlerini dahi karşılamaktan uzak bir kaba yem üretim düzeyine sahip bulunduğunu bu durumun pek çok sebebi olmakla birlikte, kaba yem sorununun tarımın

diğer dallarının sorunları ile iç içe olduğunu bilmek ve çözümü için birlikte çareler aramak gerektiğini bildirmiştir.

Erçoban (2009), çalışmasında Tokat iline bağlı dağ ve ova köylerindeki kadınların tarımsal faaliyetlere katılımları ve yayımdan yararlanma olanaklarını araştırmıştır. Araştırmada önce %20 oranında gayeli örnekleme yöntemi ile 13 köy seçmiş sonra tabakalı örnekleme yöntemlerinden biri olan oransal örnek dağılımı yöntemi ile bulunan 101 kadın ile anket yapmıştır. Kırsal alandaki kadınların önemli ölçüde tarımsal üretim faaliyetine katıldığını ve aile gelirin oluşmasına katkıda bulunduğunu kadın çiftçilerin bitkisel üretim faaliyetine katılım durumlarını incelediğinde kadınların %91,9 gibi büyük oranının bitkisel faaliyetlere katıldığını, dağ ve ova köylerinde kadınların en çok kendi ihtiyaçları yani ev için bitkisel üretim yaptıklarını, bu oranın dağ köylerinde %88,14 iken, ova köylerinde %83,34 olduğunu, yine kadınların %90,1'inin hayvansal üretim faaliyetlerine katıldığını kadın çiftçilerin hayvansal üretim faaliyetine katılım durumunun ağırlıklı olarak süt ürünleri üretiminde, sağımın oluşturduğunu. Kadınlar bu önemli katkılarına rağmen, eğitim olanaklarından ve yayım hizmetlerinden yeterince yararlanamadığını, kadın çiftçilerin aile içi karar sürecine katılımlarının köylere göre farklılık gösterdiğini. Bu farklılığın ova köyünde kadınların tümünün kararlara katılımından kaynaklandığını, dağ köylerinde kadınların sadece %13,55'inin, ova köylerinde ise %30,95'inin tarımsal yayım hizmetlerinden yararlandıklarını bildirmiştir. Dağ köylerinde yayım faaliyetlerine katılmayan kadınların %60,78'inin işlerinin yoğun olduğunu, %33,33'ünün ise vakit bulamadıklarını belirtmiştir. Buna göre kadın nüfusun üretim faaliyetine katkı ve katılımları dikkate alınarak kadınlara kendilerini geliştirme olanakları tanınması gerektiğini. Bu kapsamda kadınların tarımsal yayım hizmetlerinden yararlandırılması üzerinde önemle durulduğunu açıklamıştır.

Gürel (2007), Sinop İli Merkez İlçe tarım işletmelerinin sosyo-ekonomik yapısı arazi ve gelir dağılımı ile, gelire etki eden faktörleri incelemiştir. Araştırmada kullandığı verileri Sinop merkez ilçeyi temsil niteliğine sahip 8 köyden oransal tabakalı tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen 75 tarım işletmesinden sağlamıştır. İşletmeleri bir bütün olarak ele alarak yıllık faaliyet sonuçlarını incelenmiştir. Gelir dağılımına ait hesaplamalarda Gini Oranı ve Lorenz eğrisinden yararlanmıştır. Araştırma bölgesinde incelenen işletmelerde, toplam aile gelirin 4 010,1 YTL (2824 \$) olduğunu, Gini Oranın 0,3159' olduğunu, kişi başına düşen aile gelirin 756,62 YTL (533 \$) olduğunu Gini Oranın ise 0,2730

olduğunu bildirmiştir Araştırma bölgesindeki işletmelerin ortalama mülk arazi genişliğinin 43,98 dekar ve Gini Oranın 0,2876, işletme arazisi genişliğinin 51,4 dekar ve Gini Oranını ise 0,2952 olarak saptamıştır. Araştırmada, işletmelerin tarımsal desteklemeler ile ilgili beklentilerinin tespiti için ankete sorular eklenmiştir. Bu sonuçlara göre işletmelerin %69,33'ünün bitkisel, % 85,33'ünün de hayvancılığa verilen destekleme primlerini yetersiz düzeyde bulduğunu regresyon analizinde, tarımsal destekleme miktarlarının artırılması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Gözener (2013), TR83 Bölgesi'nde besi sığırcılığına yer veren 325 tarım işletmesinin 2010-2011 üretim dönemi verilerini kapsayan araştırmasında; besicilik faaliyetini yürüten işletmelerin sosyo-ekonomik yapılarını ve genel niteliklerini ortaya koymuş, ekonomik analizini yapmış, yıllık ekonomik faaliyet sonuçlarını incelemiş ve besi sığırcılığına yer veren işletmelerde teknik etkinlik analizi yapmıştır. İncelenen işletmelerdeki işletme yöneticisinin öğrenim durumunun ortalama 6,68 yıl olarak hesaplanmıştır. Eğitim seviyesinin oldukça düşük olmasına rağmen, üreticilerin yüksek kabul edilebilecek etkinlik seviyesi ile faaliyet göstermesi dikkat çekicidir. Analizler sonucu, eğitimin teknik etkinlik üzerine istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmadığı saptanmıştır. Araştırma bölgesinde besicilik faaliyeti ile uğraşan üreticiler, besi hayvanının satışı aşamasında yaşadıkları sorunlardan dolayı (fiyat düşüklüğü gibi) pazarlama problemlerinin çözüme ulaşmasını beklediğini bu bağlamda, üreticiler arasında birliktelik olmasının (örgütlü hareket etme) çok önemli olduğunu bildirmiştir. Ayrıca, araştırma kapsamı içerisinde yer alan yörelerde var olan ancak hiçbir faaliyette bulunmadığı ya da faydasının olmadığı birçok besici tarafından ifade edilen kooperatiflerin etkinleştirilmesinin besicilerin beklentileri arasında yer aldığını açıklamıştır.

Özkan (2003); Bayburt İlinde Sığır Besiciliğine Yer Veren Tarım İşletmelerinin Ekonomik Analizi adlı yüksek lisans tezinde, İşletme yöneticilerinin uzun yıllardan beri besicilik yapmalarına rağmen birçok avantajı bulunan ve daha fazla gelir sağlayan açık ve yarı açık sistem besiciliği yapılmadığına dikkat çekmiştir. Yörede yapılan inceleme sonucunda besicilik bakımından birçok sorunların olduğunu belirlemiştir. Bu sorunların ilkinin arazilerin çok parçalı olmasından kaynaklandığını, bir diğerinin ve en önemli sorunun Bayburt EBK'nın özelleştirildikten sonra ortaya çıkan pazarlama sorunu olduğunu besicilerin hayvanları vaktinde, değerine ve peşin para karşılığında

satamadıklarını, bu olumsuzluklara rağmen çevresinde hayvansal ürünler pazarlayabilen ilin saptanan sorunlarının çözümü halinde hayvancılık şehri olabileceğini vurgulamıştır.

Karkacier (1991), Tokat ili Turhal ilçesinde sığır besiciliği yapan 68 işletmeden anket yoluyla elde ettiği verileri kullanarak işletmelerin ekonomik durumlarını incelemiştir. Araştırmada, işletmelerin sosyo-ekonomik yapıları, yıllık faaliyet sonuçları ve besicilikte kullanılan teknikleri incelemiş, üretim miktar-üretim faktörleri arasındaki ilişkinin belirlenmesinde regresyon analiz yönteminden yararlanmıştır. Fonksiyonel analizde ayrıca yem türleri için de ayrı bir üretim fonksiyonu tahmin etmiş, işletmeleri başarı gruplarına ayırarak analiz etmiştir.

Yılmaz (2007); Çalışmasında Sinop-Karasu çayı üzerinde yapılmakta olan Erfelek Barajının yağış havzasındaki farklı arazi kullanım şekillerinin, toprakların bazı hidro-fiziksel özelliklerine etkisi araştırmıştır. Söz konusu barajın hem içme suyu ve hem de sulama amaçlı kullanılacağını, bu nedenle, farklı arazi kullanım şekillerinin havza topraklarının çeşitli özelliklerine, özellikle erozyon eğilimlerine etkilerinin bilinmesinin yağış havzasının yönetimine önemli katkı sağlayacağını bildirmiş, bu amaçla, yağış havzasında üç farklı arazi kullanım şekli (açıklık, tarım ve orman) havzayı temsil edecek şekilde toplam 48 örnek almıştır. Örnek alanların her arazi kullanım şeklinde iki farklı anakaya (çamurtaşı ve kireçtaşı) üzerinden seçildiğini, her örnek alanda bir adet toprak profili açılarak 0-20 cm ve 20-50 cm derinlik kademelerinden toprak örnekleri alındığını, laboratuvarında toprak örnekleri üzerinde çeşitli fiziksel (tekstür, dispersiyon oranı, kolloid-nem ekvivalent oranı, erozyon oranı, tarla kapasitesi, solma noktası, VI faydalı su kapasitesi, geçirgenlik, su tutma kapasitesi, hacim ağırlığı, tane yoğunluğu, gözenek hacmi) ve kimyasal (organik madde ve pH) analizlerin yapıldığını, arazi kullanım şekli ve anakaya türüne göre çeşitli toprak özellikleri arasında önemli farklılıklar bulunduğunu bildirmiştir.

3. KURAMSAL BİLGİLER

3.1. Kooperatifin Tanımı ve İlkeleri

Kooperatif, insan ihtiyaçlarının karşılıklı yardımlaşma yoluyla giderilmesini sağlamak ve ortakların çıkarlarını korumak amacıyla oluşturulan ekonomik kuruluştur. Kooperatifler insanların ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle en az maliyetle karşılamak amacıyla kurulan tüzel kişilerdir. Kooperatifler hem kişilerin tek başına yapmaya güçlerinin yetmediği işleri bir araya gelerek yapmalarını sağlar hem de toplumun kalkınmasına katkıda bulunur (Anonim, 2015a).

Uluslararası Kooperatifler Birliğinin (ICA) kuruluşunun 100. Yılında (1995) Manchester kentinde yapılan Genel Kurul Toplantısında gözden geçirilerek kabul edilen kooperatif ilkeleri şunlardır:

- Gönüllü ve herkese açık üyelik: Kooperatifler; cinsel, sosyal, ırksal, siyasal ve dinsel ayrımcılık olmaksızın, hizmetlerinden yararlanabilecek ve üyeliğin sorumluluklarını kabule razı olan herkese açık gönüllü kuruluşlardır.
- Üyeler tarafından gerçekleştirilen demokratik denetim: Kooperatifler; piyasa oluşturma ve karar alma süreçlerine katılan üyelerince denetlenen demokratik kuruluşlardır. Seçilmiş temsilci olarak hizmet eden erkekler ve kadınlar üyelere karşı sorumludur. Birim kooperatif kuruluşlarında üyeler eşit oy hakkına sahiptir (her üyeye bir oy hakkı). Diğer düzeydeki kooperatif kuruluşlarında ise oy hakkı demokratik bir yaklaşımla düzenlenir.
- Üyelerin ekonomik katılımı: Üyeler, kooperatiflerinin sermayesine adil bir şekilde katkıda bulunur ve bunu demokratik olarak yönetirler. Bu sermayenin en azından bir kısmı genellikle kooperatifin ortak mülkiyetidir. Çoğunlukla üyeler, üyeliğin bir koşulu olarak taahhüt edildiği üzere (var ise) sermaye üzerinden kısıtlı miktarda gelir elde ederler. Üyeler gelir fazlasını, muhtemelen 'en azından bir kısmı taksim olunamaz kaynaklar' oluşturma yoluyla kooperatiflerini geliştirme, kooperatifle yapmış oldukları işlemlerle orantılı olarak üyelerine kar sağlama ve üyelerce onaylanan diğer faaliyetlere destek olma gibi amaçların biri ya da tamamı için ayırılır.

- Özerklik ve bağımsızlık: Kooperatifler özerk, kendi kendine yeten ve üyelerince yönetilen kuruluşlardır. Kooperatifler, hükümetler dâhil olmak üzere diğer kuruluşlarla bir anlaşmaya girmeleri ya da dış kaynaklar yoluyla sermayelerini artırmaları durumunda, bunu kooperatiflerin özerkliğini sürdürecekt üyelerinin demokratik yönetimini koruyacak şekilde gerçekleştirirler.
- Eğitim, öğretim ve bilgilendirme: Kooperatifler, üyelerince seçilmiş temsilcilerine, yöneticilerine ve çalışanlarına kooperatiflerinin gelişimine etkin bir şekilde katkıda bulunabilmeleri için eğitim ve öğretim imkânı sağlar. Kooperatifler genel kamuoyunu özellikle de gençleri ve kamuoyunu oluşturanları işbirliğinin şekli ve yararları konusunda bilgilendirirler.
- Kooperatifler arası işbirliği: Kooperatifler, yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası oluşumlarla birlikte çalışarak üyelerine daha etkin bir şekilde hizmet eder ve kooperatifçilik hareketini güçlendirir.
- Topluma karşı sorumlu olma: Kooperatifler, üyelerince onaylanan politikalar aracılığıyla toplumların sürdürebilir kalkınması için çalışırlar (Anonim, 2015b).

3.2. Dünyada Tarım Kredi Kooperatifleri

Kooperatifin iş birliği anlamına gelen Latince ‘cooperatio’ sözcüğünden köken aldığı ve bilimsel bir deyim olarak ilk defa Fransızlar tarafından 1525’te kullanılmaya başlandığı; modern kooperatifçiliğin ise sanayi devrimi sonrasında sosyal bir kurum olduğu ve 19. yy. sonralarına doğru Avrupa’da diğer sanayileşmekte olan ülkelere yayıldığı bildirilmektedir (Bilgin ve Tanıyıcı, 2008).

Genellikle gelişmiş ülkelerde kooperatifçilik hareketi de gelişmiştir. Özellikle AB ülkelerinde kooperatif, ekonominin önemli bir sektörü olarak kabul edilmekte, özellikle tarım politikalarının uygulanması kooperatifler üzerinden hayata geçirilmektedir.

Milletler Arası Kooperatifler Birliği (ICA), 1985 yılında Londra’da kurulmuştur. İlk uluslararası toplantı da bu tarihte ICA tarafından Londra’da gerçekleştirilmiştir. ICA’nın temel amacı, dünya çapında, özerk kooperatiflerin güçlendirilmesi ve geliştirilmesinin sağlanmasının yanında, kooperatifler arası karşılıklı yardımlaşmayı ve dayanışmayı sağlayarak kooperatifçiliğin gelişmesine katkıda bulunmak, kooperatifler arası bilgi ve

tecrübe değişiminin sağlanması için bilgi derlemek ve kooperatifçiliği uluslararası alanda tanıtmak, yaygınlaştırmak ve savunmak şeklinde özetlenebilir.

Avrupa Birliği genelinde kooperatif işletme modelini geliştirmek, birlik genelinde tarım ve kırsal kesime yönelik politikaların oluşumuna katkı sağlamayı kendine amaç edinen Avrupa Birliği Tarım Kooperatifleri Birliği'ne (COGECA) Avrupa Birliği ülkelerinden kooperatifler ortak olabilmektedir.

Merkezi Brüksel'de bulunan ve 30 000 kooperatifin üye olduğu COGECA'da yaklaşık 9 milyon çiftçi ortağı ile 6 000 000'den fazla çalışanı bulunmaktadır. 210 milyar Euro ciroya sahip olan COGECA'ya bağlı kooperatifler genel olarak tarımsal girdilerin temininde %50'den fazla, tarımsal ürünlerin işlenmesi ve pazarlanmasında ise %60'dan fazla pazar payına sahip bulunmaktadırlar (Anonim, 2015c).

3.3. Türkiye'de Tarım Kredi Kooperatifleri

Türkiye AB'ye tam üye olduğunda Ortak Tarım Politikasını (OTP) uygulamak zorundadır. OTP kamuya tarımsal alandaki görevinde kolaylık sağlayacaktır. Bu noktada üretici örgütleri akla gelmektedir. Tarımsal girdilerin, zamanında, ucuza, kaliteli, yerinde ve yeterli miktarda karşılanmasında, teknolojik gelişmelerin takip ve uygulamasında, üretimin talebe göre yönlendirilmesinde, pazarlanmasında ve fiyat oluşumu konularında üretici örgütlerine büyük görevler düşmektedir. Türkiye Avrupa Birliği'ne tam üyelik yolunda sürdürdüğü çalışmalar paralelinde Tarım Kredi Kooperatifi 2004 yılında COGECA'ya gözlemci statüsünde üye olmuştur.

Türkiye'de yardımlaşma, işbirliği, dayanışma ve belli bir ortak amacı gerçekleştirmek için çeşitli kurumların bünyesinde bir araya gelme çok eski tarihlerden beri çeşitli şekillerde görülmektedir. Bunlardan kooperatifler Türkiye'de uzun süredir faaliyetlerine devam etmektedir. Türkiye'de kooperatifler bir yüzyıldan fazla mevcut olmalarına ve sayısal olarak belli bir seviyeye ulaşmalarına rağmen istenen düzeyde etkin olamadıkları bilinmektedir. Türkiye'de kooperatifçilik hareketi, halkın gönüllü hareketinden ve katılımından daha çok, üst düzey devlet memurlarının öncülüğünde başlamıştır. Devletin yapmış olduğu teşviklerden dolayı kooperatiflerin sayısı artmıştır. Devletçe sağlanan bu teşvikler kooperatiflerin sayısını arttırırken, devlet müdahalesine açık hale getirmiştir.

Bunun sonucunda kooperatiflerin piyasada kendi ayakları üzerinde durmasını engelleyen ve devlete bağımlı yarı kamu nitelikli örgütlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Bilgin ve Tanıyıcı, 2008).

Cumhuriyet döneminin en önemli özelliği kooperatifçilik konusu ilk defa Anayasa'da yer almıştır. Nitekim 1961 Anayasası'nın 51. maddesinde 'Devlet kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirler alır' hükmüne yer verilmiştir. Ayrıca, tarımsal alandaki gelişmeyi ve tarımsal ürünlerin değerlendirilmesini sağlayacak önlemlerini yerine getirme görevi de devlete verilmiştir. Anayasanın 52. maddesi ise 'Devlet, halkın gereği gibi beslenmesini, tarımsal üretimin toplumun yararına uygun olarak araştırılmasını sağlamak, toprağın kaybolmasını önlemek, tarım ürünlerini ve tarımla uğraşanların emeğini değerlendirmek için gerekli tedbirleri alır.' şeklinde hükümler yer almıştır (Anonim, 2015d).

Kooperatifçilik hareketi, cumhuriyetin ilk dönemlerinde temelleri atılmış olup 1961 Anayasası ile kanunlaşma yoluna gidilmeye başlamıştır. Türkiye, kooperatifleşmenin önemini çıkardığı kanunlarla desteklemesine rağmen hala istenilen seviyeye ulaşamadığı anlaşılmaktadır (Anonim, 2015d).

1972 yılında çıkarılan 1581 sayılı 'Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu' ile; Bölge Birlikleri ve Merkez Birliğinin kurulmasına imkan tanınarak Tarım Kredi Kooperatiflerinin dikey teşkilatlandırılmasına zemin hazırlanmıştır. Tarım Kredi Kooperatifleri, T.C. Ziraat Bankası bünyesinde faaliyet gösterirken 17 Mayıs 1977 yılında Merkez Birliği'nin kurulmasıyla tamamen bağımsız bir çiftçi kuruluşu olmuştur. T.C. Ziraat Bankası'nın idari yükümlülükleri sona ererken, finansman bankası olarak bugünde görevine devam etmektedir (Anonim, 2015d).

Tarım Kredi Kooperatifleri, kendi ortakları arasından seçilerek oluşan Yönetim Kurulları ile yönetilmeye ve demokratik kooperatifçilik alanında önemli adımlar bu noktadan sonra atılmaya başlanmıştır.

Tarım Kredi Kooperatifi Ortaklarının;

- İhtiyaç duyacakları kısa ve orta vadeli kredileri ile her türlü tarımsal girdi ihtiyaçlarını yüksek kalite ve uygun fiyatlarla temin eder,

- Mahsullerinin değerlendirilmesi (Ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi, depolanması vb.) ve pazarlanmasını sağlar,
- Müştereken faydalanabilecekleri her çeşit makine, ekipman ve tesisleri yüksek kalitede ve en iyi şartlarda temin eder,
- Üretim ve zaruri tüketim maddeleri ile üretim araçlarını toptan sağlar ve bu amaçla tesisler kurar ve/veya bu kuruluşlara iştirak eder,
- Hükümetçe görevlendirildiğinde, devletçe yapılacak destekleme ödemelerine aracılık eder,
- Mesleki ve teknik yönden bilgi aktarımı sağlar, sosyal ve kültürel konularla ilgili faaliyetlerde bulunur (Anonim, 2014).

4. SİNOP İLİ ERFELEK İLÇESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Erfelek, Türkiye'nin Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer almakta olup, doğusunda Sinop il merkezi, güneyinde Boyabat ilçesi, batısında Ayancık ilçesi, kuzeyinde Karadeniz ile çevrilmiştir. Etrafı ormanlarla kaplı, denize de kıyısı bulunan, eşsiz tabiat güzellikleriyle eşine ender rastlanan bir ilçedir. İl merkezine 28 km uzaklıktadır. Erfelek ilçesine bağlı 46 köy bulunmaktadır.

Eskiden halk arasında Cumayanı olarak bilinen ilçe merkezinin kuruluşu 1750'li yıllara dayanmaktadır. 1876'da fahri bucaklık verilmesiyle ismi Karasu olarak değişmiştir. Karasu Bucağı 1911 yılında resmi bucak merkezi olarak teşkilatlanmış, 01.04.1960 tarihinde ise ilçe statüsüne kavuşmuştur. Yeni teşkilatlanan ilçenin ismi ise etrafındaki Erfelek ormanlarından esinlenerek Erfelek olmuştur. Bölgede temel yapıyı paleozoik yaşlı metamorfik şistler teşkil ederler. Genel olarak ileri derecede metamorfize olmuş serisit, şist, yeşiltaş kalkışistlerle temsil edilmiştir. Hâkim renkleri açık sarı, koyu yeşildir (Yılmaz, 2007).

Erfelek ilçesinin görülen toprak kuşakları azonal (taşınmış topraklar) gurubundan alüvyal ve kolüvyal topraklar, zonal (yerli topraklar) gurubundan kahverengi orman toprakları, gri kahverengi podzolik topraklar, kırmızı sarı podzolik topraklar, kestane rengi topraklar, kahverengi topraklar ve kireçsiz kahverengi toprakları, interzonal toprak gurubundan hidromorfik alüvyal topraklardan oluşturmaktadır (Yılmaz, 2007).

İlçe merkezi ve tüm köyler Batı Karadeniz iklim özelliklerine sahiptir. İlçe her mevsim yağışlı olup, yağış miktarı yıllık 600-100 mm'dir. Güneydeki dağlık bölgelerde ise geçit iklimi hâkimdir. Genel olarak yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve yağışlıdır. Yağış ortalaması yaklaşık 400-500 mm'dir. İlçenin sahil kısımlarında ise kışlar ılık ve yazlar sıcak geçmektedir. En soğuk ay Şubat, en sıcak ay Temmuz'dur. İlçenin güneyinde kalan köyler hariç diğerlerinde kış pek etkili değildir (Yılmaz, 2007).

Sinop İli Erfelek ilçesi merkezinde bulunan yeşil alan artan konut ihtiyacı nedeniyle gün geçtikçe azalmaktadır. Kişi başına mevcut nüfusa göre 20 m²/kişi düşmekte, ilçemizde 78 000 m² yeşil alan bulunmaktadır. İlçemiz bitki örtüsü yönünden incelendiğinde; ilçe merkezinin doğusunda Soğucalı ormanları ile güney batısında Kuz çamlığı vardır. Karasu

çayı boyunca söğüt ve çınar ağaçlarıyla kaplıdır. Ormanlarında kayın, çam, köknar, ardıç, ihlamur, dişbudak, karaağaç, kestane; su boylarında ise kızılâğaç, söğüt, kavak, çınar ağaçları vardır. Kıyı kesimlerde maki ve çalı türleri yer almaktadır. Bağ ve bahçelerde elma, armut, kiraz, dut, şeftali, fındık, üzüm gibi her türlü meyve ağacına rastlamak mümkündür. Yörenin doğal bitki örtüsünü ormanlar oluşturmaktadır. Bitki örtüsü çok zengin ve yoğun olup, yükselti kuşaklarına göre farklılaşmaktadır. Kıyı kesiminde yayvan yapraklı orman dokusu, makilik ve fundalıklar ile kültür bitkileri yaygındır. Kıyından itibaren yükseldikçe iğne yapraklı ağaç ve bitki türleri yoğunluk kazanmaktadır (Yılmaz, 2007).

Son nüfus sayımına göre Erfelek'in köylerle birlikte toplam 13 700, merkez ise 3 700'dür. Bölgede yaşayan halkın ekonomik ve sosyal imkânları yetersiz olduğundan dolayı göç yaşanmaktadır. Bölge halkı genellikle orman ürünlerinin kesiminden ve hayvancılıkla geçinmektedirler. Emekli nüfusunun fazla olması nedeniyle üretim faaliyetlerinde bulunulmamaktadır. Ormanlarda yetişen mantar ve kestane gelir kaynakları arasındadır.

4.1. Erfelek Tarım Kredi Kooperatifi

Sinop ili Erfelek ilçesinin merkezinde bulunmaktadır. Kooperatif 1952 yılında kurulmuştur. Kooperatifin 1(bir) hizmet ofisi olup depoları yanındadır. Hizmet alanı yaklaşık 2 000 m² olup depo kapasitesi 350 tondur. Ayrıca 10 000 litre kapasiteli motorin tankı bulunmaktadır. Kooperatif, ortaklarına öncelikli olarak gübre, motorin ve karma hayvan yemi gibi ürünleri sunmaktadır. Bölgenin ormanlık alanı tarımsal alandan daha fazladır. Bu yüzden hayvancılık faaliyeti yoğun olduğundan kooperatif de karma hayvan yemi konusunda çalışmalar yapmaktadır. Tarım Kredi Kooperatifinin Erfelek'in en yakın köyüne 3 km en uzak köyüne ise 35 km mesafededir.

Tarım Kredi Kooperatifi aktif olarak yaklaşık 120 ortağa kredi temin etmektedir. Ortakların tarımsal girdi bakımından ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Ortaklarına eğitim ve yayım çalışmaları yapmaktadır. Ortakların tarımsal, bitkisel ve hayvansal bilgilere ulaşmada kooperatifin rolü büyüktür. Güncel bilgileri ve desteklemeleri yakından takip etmesi ortaklara fayda sağlamaktadır. Tarım Kredi Kooperatifi sığır besicilik konusunda ortaklarına %0-4 arasında faiz oranıyla kredi vermektedir. Bu krediler ortakların işletmelerini büyütmede ve geliştirmede fayda sağlamaktadır. Ortaklarının tarımsal ve

ekonomik yönden eğitim vererek sürdürülebilirliği arttırmaktadır. Kooperatifleşme ortakların ürünlerini veya sığırlarını pazarlamada faydalı olmaktadır. Ortakların ortak paydaları olan kooperatif, birbirleriyle buluşma noktalarından biridir. Böylelikle üretimden pazarlamaya kadar bilgi paylaşımı olmaktadır.

Ortakların sabit gelir kaynakları olmadığından kooperatiften aldıkları ürünleri kredili olarak temin etmeleri avantaj sağlamaktadır. Kooperatiften almış olduğu krediler düşük faiz ve uygun avantajlarda olduğundan cazibesi artmaktadır. Kooperatif ortaklarının iyi ve kötü gününde yanında olmaktadır. Kooperatif ortakları kooperatiften almış oldukları kredileri karşılık sigortalayarak vefat etmeleri doğrultusunda borçları ailelerine yansıtmamaktadır.

4.2. Erfelek'te Sığır Besiciliği

Erfelek'te sığır besiciliği ile geçimini sağlayan çiftçiler 5 ila 100 baş arasında sığırı işletmelerinde beslemektedirler. İşletmelerin kapasitelerinin yetersiz olması hayvan sayısının düşük olmasına neden olmaktadır. İşletmelerin bakımsız, düzensiz ve standartlara uygun olmaması sağlıklı besicilik yapılamamasına neden olmaktadır.

Erfelek'in coğrafi yönden uygun tarım arazileri olmaması ve ormanlık alanlarının fazla olması, işletmeleri hayvancılığa yönlendirmiştir. Erfelek'in büyük köylerinde aynı zamanda hayvancılık faaliyeti de yoğundur. Bunların başında Başaran, İncirpınarı, Selbeyi ve Tekke köyleri gelmektedir. Başaran da 300 baş, İncirpınarı'nda 200 baş, Selbeyi'nde 180 baş ve Tekke de 170 baş besiye alınacak sığır bulunmaktadır. Erfelek genelinde yaklaşık olarak 8 000 sığır bulunmakta olup bunların 3 000 başı besi sığırcılığına uygundur. Diğerleri ise inek, düve ve dişi buzağıdır. Besi sığırcılığını büyük ölçüde yapanlar genellikle kurbanlık hayvan olarak değerlendirmektedirler.

Tarımın ve hayvancılığın bölgede istenilen seviye olmaması kooperatifi doğrudan etkilemektedir. Kırsalda azalan nüfus üretimi de azaltmaktadır. Böylelikle kooperatifinde faaliyetleri düşmektedir.

4.3. Sığır Besiciliğinde Kaba Yem, Slaj Üretimi ve Hazır Yemin Önemi

Hayvan beslemenin olmazsa olmazlarının başında gelir. Geviş getiren hayvanların ana besin kaynaklarıdır. Hayvanların kontrollü beslenebilmesi için bu yem çeşitlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Kaba yemler, büyükbaş hayvanları beslenmesinde büyük öneme sahiptir. Sığır besiciliğinde maliyetin yaklaşık %70'i yem girdisidir. Kaba yem üretmeyen veya dışarıdan temin eden işletmelerin kar etmeleri zordur. Kaba yemini kendi üreten işletmeler maliyetleri düşürdüğünden dolayı ekonomik yönden faydalı hale gelmektedirler. Kaba yem denince ilk olarak çayır ve meralar, yem bitkileri ve silajlık yemler gelmektedir. Çayır ve meralar doğal ortamda kendiliğinden oluştuğu için maliyeti en düşük yem bitkileridir. Çayır ve meralar kaliteli yemin bol ve ucuza üretildiği alanlardır. Çayır ve meraların korunması ve tahrip edilmemesi için merkezi yönetimlerin olduğu kadar yerel yönetimlerinde bu konular üzerinde yeteri kadar hassasiyet göstermesi gerekmektedir. Son yıllarda çayır ve meraların aşırı otlatılması nedeniyle yok olma tehlikesi altına girmektedir. Çayır ve meralar kontrollü bir şekilde kullanılarak tahribata izin verilmemelidir. Çayır ve meralar sığır beslemede ana unsurların başında gelmektedir. Hayvanın doğal ortamda beslenmesi sağlıklı bir gelişim göstermesi açısından önemlidir. Böylelikle besiye alınan hayvan açısından kaliteli et üretilerek sağlıklı beslenmeye zemin oluşturulmuş olacaktır. Sığırın beslenmesinde maliyet azalışına neden olduğundan et fiyatlarına doğrudan etki yapacaktır. Böylelikle insanlarda kaliteli ve ucuz et yiyeceklerdir.

Yem bitkileri dediğimiz de ilk akla yonca, korunga, fiğ, buğday, yulaf, mısır, arpa, vb. ürünler gelmektedir. Yem bitkileri arasında yonca diğerlerine göre %70 daha faydalıdır. Sığır besiciliğinde olmazsa olmazlarındandır. Tohum fiyatlarının pahalı olması ve üretiminin zorluğu en önemli sorundur. Yaş yonca hayvanda zehirlenmelere neden olmaktadır. Hayvancılığı gelişmiş ülkelerde, hayvan beslemede en çok kullanılan yem bitkileri içerisinde yonca kuru otu ve mısır silajı en önde gelen yem bitkileridir (Alçıçek ve Özdoğan, 1997). Üretimi yapılan bu ürünler besicilik açısından olmazsa olmazların başında gelmektedir. Hayvanın ihtiyacı olan besinlerin alınmasında yem bitkileri önemi büyüktür. Hayvanın geviş getirmesine yardımcı olarak besinlerin sindirimini arttıracaktır. Besicilikte maliyetlerin düşürülmesinin yanında işletmelerin ekonomik açıdan

sürdürülebilirliğini arttırmış olacaktır. Yem bitkisi yetiştirmek ayrıca nadasa bırakılan alanları değerlendirmek açısından önem arz etmektedir. Böylece arazinin ekonomik kullanımı işletmeye olumlu yönde katkı sağlayacaktır. İşletmelerin sürdürülebilirliği açısından yem bitkisi üretimi çok önemlidir. Böylelikle işletmelerin kâr marjı artarak kapasitelerini arttırmalarına zemin hazırlayacaktır. Yem bitkisi fiyatının fazla olması üretime yönelimin en önemli nedenleri arasındadır.

Silaj üretimi Dünya'da ve Türkiye'de her geçen gün artmaktadır. Türkiye'nin ayrıca silaj üretimine desteği de vardır. Sığır besiciliğinde silajın maliyeti düşük olduğundan en cazip yemler arasındadır. Silajı saklamak diğer yemlere göre kolay ve daha sağlıklıdır. Böylelikle sığır daha güvenilir ve sağlıklı beslenecektir. Silaj yapıldığında bitki yeşilliğini ve tazeliğini korumaktadır. Böylelikle hayvanın iştahını arttırarak verim sağlamış olmaktadır. Ayrıca silaj uygulaması yapıldığında bitkinin besin elementlerini kaybetmesinin önüne geçilmiş olunacaktır. Sığırlar kaba yemlerle beslenirken bazı sorunlar oluşabilir. Bu sorunların başında kaba yemlerin sapları ve dikenleri gelmektedir. Bu sorunlar hayvanların dudaklarında veya boğazlarında yaralanmalara sebep olabilir. Bazı kaba yemler kötü kokulara veya zehirli içeriklere sahip olabilir. Böylelikle sığırların kaba yem tüketiminde sıkıntılar olabilir. Kaba yemler silaj yapıldığında bu tür sorunlar ortadan kalkacaktır. Böylelikle sığırdan et verimi artarak ekonomik yönde fayda sağlayacaktır. Silajla beslemede en önemli husus; silajın kolay küflenebilmesidir. Bu yüzden bu duruma dikkat edilmelidir.

Üreticiler tarafından kullanılan hazır yem; besin maddelerince zengin ve bu besin maddelerinin belli oranlarda karıştırılmalarıyla elde edilen yemdir. Bu tür yemler üreticiler tarafından büyük ölçüde tercih edilmektedir. Sığırlarının kısa sürede istenilen seviyeye gelmesine fayda sağlamaktadır.

Sığırları besiyeye alırken geleneksel yöntemler yerine günümüz teknoloji şartları göz önüne alınarak bilimsel yöntemler seçilmelidir. Bu yöntem eğer uygulanırsa sığırlardan daha fazla verim alınabilir. Ayrıca ekonomik avantaj sağlanmış olacaktır.

Besicilikte hazır yem kullanımında amaç; kesimden kısa süre önce özel olarak beslenerek, et verimini ve kalitesini arttırmaktır. İşletmeler sığırlarının bir taraftan et kalitesini

arttırırken diğer taraftan da canlı ağırlıkları arttırmayı hedeflemektedir. İşletmelerin karlılığı bu iki durumla orantılıdır.

Genç ve dişi hayvanlar besiciler tarafından satın alınarak veya kendi damızlık hayvanları tarafından üretilerek besiye çekilir. Bu iş bilgi ve tecrübe gerektiren bir iştir. Piyasa şartlarını ve pazar fiyatlarını iyi bilmek gerekir. Türkiye’de et fiyatlarının devamlı artış göstermesi ve dini bayramlarımızdan olan Kurban Bayramı sığır besiciliği yapmanın önemini ortaya koymaktadır. İthal hayvanların Türkiye’ye gelmesi ise en istenmeyen sorunlar arasındadır. Hazır yem fiyatlarının pahalılığı ve yem üretim fabrikalarına uzaklığı ciddi fiyat artışlarına neden olmaktadır. İşletmeler tatmin edici bir şekilde kar etmek istiyorlarsa eğer kesinlikle kaba yem ihtiyaçlarını kendileri üreterek sığırın kesileceğine yakın zamanlarda hazır yeme yönelmelidirler.

Hazır yemleme ile yapılan besiye entansif besi denilmektedir. Yani yüksek düzeyde enerji ve protein kapsayan yemlerle (mısır, buğday, kepek, arpa, küspe, vb.) yapılan besiye denilir.

Besi hayvancılığının amacı kar etmektir. Bu bakımdan besiye alınacak hayvanların yaş, cins, ırk gibi özellikleri, ekonomik beslenme rejimi ve besi süresi bir bütünlük arz eder. Besiciliğin ana giderleri hayvan temini ve yem giderleridir. Diğer giderler ise veterinerlik, ilaç ve yem katkı maddeleridir. Bu giderler göz önüne alındığında sığır besiciliğinin bir meslek haline gelmesi gerekmektedir. Aksi durumda işletmelerin başarısızlıktan dolayı zarar etmeleri kaçınılmazdır.

Sığır besiciliğinde yerli ırkları tercih etmekten kaçınılmalıdır. Yerli ırkların besi tutma kapasiteleri düşüktür. Besicilik yapılırken açık veya kapalı ahırlar kullanılarak yapılmaktadır. Besicilik yapılacak bölgenin iklim özelliklerine göre uygun ahır seçilmelidir. İşletmeler açısından en ekonomik olan açık besi yöntemidir. Kapalı ahır yapmak için maliyetlerin yüksek olması en caydırıcı etkenlerin başında gelmektedir. Kapalı beside hayvanın nefes alması zorlaşır ve terleme çok olacağından kilo kaybına neden olabilir. Açık besi yöntemi Türkiye’nin her köşesinde uygulanabilmektedir. Sığırların daha rahat ortamda yetişmesi ve strese girmeden beslenmesi kaliteli et üretimi ve et verimi açısından önemlidir. İşletmelerde yapılan sığır besiciliğinde devamlı kasaplık hayvan bulunacağından dolayı sürdürülebilirlik devam etmektedir.

Hazır yemler sığırların protein ve enerji açığını kapatırlar. Özellikle yüksek verimli besi sığırlarının protein ve enerji açığı çok fazladır. Bu açığı üreticiler kaba yemlerle karşılamak da zorlanmaktadır.

Hazır yemlerinin hazırlanması, nakliyesi ve uygun depo koşullarında saklanması önemlidir. Bu süreçte yaşanan aksaklıklar hayvanın gelişimini doğrudan etkileyerek verim kaybına neden olmaktadır.

Piyasada çok sayıda hazır yem üreten firmaların olması rekabet ortamı getirdiğinden, kaliteli yem üretmenin maliyetleri arttırdığından istenilen standartlarda yem bulmakta zorlanılmaktadır. Hazır yem bulunmuş olsa bile yüksek fiyatlar üreticiler tarafından tercih edilmemektedir.

4.3.1. Erfelek'te kaba yem, slaj üretimi ve hazır yemin önemi

Erfelek'te genel olarak kaba yem üretimi yaygındır. Bu kaba yemlerin başında yulaf gelmektedir. Bu durumun nedeni ise yulaf tarımının diğerlerine bakarak maliyeti düşük olmasıdır. Bu kaba yemlerin dışından buğday, fiğ, yonca vb. ürünler de yetiştirilmektedir. Sığır besiciliğinde olmazsa olmazlar arasında olan slajlık mısır üretimi gelmektedir. Kooperatifte sığır besiciliğinde kullanılan kaba yemlerin dışında slajlık mısır da ortaklara ve diğer çiftçilere satılmaktadır.

Erfelek'te yaklaşık olarak 2 000 dönüm arazi üzerinde slajlık mısır üretilmektedir. Üretilen slaj, işletmeler de bulunan sığırların beslenmesinde kullanılmaktadır. Slajlık mısırın ticareti yapılmamaktadır. Slajlık mısır, birim alandan daha fazla ürün alınmasına fayda sağlamakta olup, sığırın beslenmesine ekonomik ve enerji yönünden de kar sağlamaktadır.

5. MATERYAL VE YÖNTEM

5.1. Materyal

Araştırmanın ana materyalini, Sinop İli Erfelek İlçesinde besi sığırcılığı yapan, kooperatife ortak olan ve olmayan işletmelerle yüz yüze görüşme yöntemiyle yapılan anketlerden elde edilen veriler oluşturmaktadır. Konu ile ilgili ikincil veri olarak Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı (KUZKA), Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın istatistiksel verileri kullanılmıştır.

Anket çalışması Mart-Nisan 2015'de yapılmış olup, elde edilen veriler 2013-2014 döneminde aittir. Analizlerde bu anketlerden yararlanılarak veriler oluşturulmuştur.

Uygulanacak anket sayısının belirlenmesinde Sinop ili Erfelek ilçesinde bulunan Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın ve Erfelek Tarım Kredi Kooperatifi'nin kayıtlarına bakılarak işletmeler tespit edilmiştir.

5.2. Yöntem

5.2.1. Örneğe giren işletmelerin seçiminde kullanılan yöntem

Araştırmaya konu olan Sinop İli Erfelek İlçesi'ne bağlı köylerdeki tarım işletmeleri Tarım İlçe Müdürlüğü ve 1770 Sayılı Erfelek Tarım Kredi Kooperatifi kayıtlarından elde edilmiştir.

Araştırma bölgesinde 46 köy arasında coğrafi alanı geniş, ulaşım imkanları zor ve besicilik konusunda yeterli olmayan köyler bulunduğundan, hayvansal üretimin daha fazla yapıldığı köyler tercih edilmiştir. Bu köyler; Abdurrahmanpaşa, Akcaçam, Balıfakı, Başaran, Dağyeri, Değirmencili, Dereköy, Gümüşsuyu, Güven, Hacılar, Hasandere, Himmetoğlu, İncirpınarı, İnesökü, Karacaköy, Kızılcaot, Kirazlık, Kurcalı, Meydan, Salı, Sarıboğa, Selbeyi, Şerefiye, Soğucalı, Tekke, Yeniçam'dır.

Sinop İli Erfelek İlçesine bağlı 46 köy'ün sözü edilen 26'sı araştırma kapsamına alınmıştır. Seçilen köylerde Erfelek Tarım İlçe Müdürlüğü'ne kayıtlı 2 500 çiftçi

bulunmaktadır. Gayeli olarak bu işletmelerin %10'u ile görüşülmesi uygun bulunarak 250 işletme ile anket yapılmasına karar verilmiştir. Yapılan ankette 47 soru sorulmuş ve kooperatife ortak olma veya olmama, besledikleri sığır sayıları, besicilikle geçimlerinin sağlayıp sağlayamadıkları; kooperatifin, tarımsal üretimlerine katkı sağlama durumları sorularına cevap aranmıştır. Çiftçilerle yüz yüze görüşme yöntemi ile anket yapılmıştır.

5.2.2. Verilerin değerlendirilmesinde uygulanan yöntem

Yapılan araştırma neticesinde, 250 adet işletme ile anket yapılarak veriler toplanmıştır. Çalışma sonucunda ulaşılan veriler değerlendirilerek, hesaplamalar yapılmıştır. Bu değerler araştırmanın amacına uygun tablolara aktarılarak yorumlar yapılmıştır.

Çalışmada, işletmelerin kooperatife ortak olma ve olmamalarına göre iki farklı grupta değerlendirilmiştir.

Çalışmaya konu bölgede işletmelerin sosyo-demografik yapıları, ekonomik durumları, üretim desenleri ve miktarları, eğitim faaliyetleri ve teknolojik gelişimlere duyarlılık gibi durumlarla kooperatife ortak olma veya olmama durumu karşılaştırılmıştır. İşletme sahiplerine yöneltilen soruların, kooperatife ortak olma veya olmama arasındaki ilişkiyi belirlemede X^2 (Khi-Kare) yöntemi kullanılmıştır.

Ki-kare bağımsızlık testi analizi iki değişken arasında bir ilişki bulunup bulunmadığını veya gözlenen ve beklenen frekans dağılımları arasındaki farkların rasgele hatalardan olup olmadığını kontrol etmede kullanılmaktadır.

$$\chi^2_{test} = \sum \frac{(O_i - E_i)^2}{E_i}$$

χ^2 = Khi-Kare Değeri

O_i = Beklenen Frekans Değeri

E_i = Gözlene Frekans Değeri

Tabloda çıkan değerlerin yorumlanması mümkün olanların çizelge ve hesap değerleri karşılaştırılarak yorumlanır. Khi-kare hesap değeri tablo değerinden büyükse değişkenler arasında bağlantı olduğunu, hesap değeri tablo değerinden küçükse değişkenler arasında bağlantı olmadığı anlamına gelir.

6. BULGULAR VE TARTIŞMA

Sinop İli Erfelek İlçesinde sığır besiciliği yapan işletmelerden elde edilen veriler incelenmiştir. Bu veriler ışığında genel bir bilgi edinme ve değerlendirme yapılmıştır.

6.1.İşletmecilere İlişkin Sosyo-Ekonomik Özellikleri

Çizelge 6.1. İşletmecilerin cinsiyeti ile kooperatife ortak olma durumu

Cinsiyet	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
Erkek	205	97.16	37	94.87	242	96.80
Kadın	6	2.84	2	5.13	8	3.20
Toplam	211	200.00	39	100.00	250	100.00
$\chi^2=0.55$ $df=1$ $p=0.456$						

Araştırmaya katılan işletmecilerin cinsiyetlerine göre kooperatife ortak olma durumları incelendiğinde erkeklerin %97.16'sı, kadınların %2.84'ünün kooperatife ortak olduğu tespit edilmiştir. Ortak olmayanların ise %94.87'si erkek, %5.13'ü kadındır. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan cinsiyet ile kooperatife ortak olma durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Yukarıdaki iki tabloya göre kooperatif veya herhangi bir birliğe ortak olma noktasında cinsiyete bağlı bir farklılık gözlenmemektedir. Bu sonuçlara göre kooperatifin cinsiyete bakmadan ortaklık şartlarını sağladığı taktirde kayıt işlemi yapmaktadır.

Çizelge 6.2. İşletmecilerin yaşları ile kooperatife ortak olma durumu

Yaş	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
18-30	13	6.16	5	12.82	18	7.20
31-50	81	38.39	16	41.03	97	38.80
51 ve üzeri	117	55.45	18	46.15	135	54.00
Toplam	211	100.00	39	100.00	250	100.00
		$\chi^2=2.61$	df=2		p=0.271	

Katılan işletmecilerin yaşlarına göre kooperatife ortak olma durumları 18-30 yaş grubundakilerin %6.16'sı, 31-50 yaş grubundakilerin %38.39'u, 51 ve üzeri yaş grubundakilerin %55.45'i kooperatife ortak olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca 18-30 yaş grubundakilerin %12.82'si, 31-50 yaş grubundakilerin %41.03'ü ve 51 ve üzeri yaş grubundakiler %46.15'i kooperatife ortak değildir. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan yaş ile kooperatife ortak olma durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Kooperatife ortaklık konusunda yaş aralığının 51 ve üzerinde çıkması, kooperatifin sürdürülebilirliğini azalttığı anlamı çıkarılmıştır.

Çizelge 6.3. İşletmecilerin eğitimi ile kooperatife ortak olma durumu

Eğitim durumu	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
İlkokul	144	68.25	25	64.10	169	67.60
Ortaokul	42	19.91	9	23.08	51	20.40
Lise	17	8.06	3	7.69	20	8.00
Üniversite	5	2.37	2	5.13	7	2.80
Okuma yazma yok	3	1.42	0	0,00	3	1.20
Toplam	211	100,00	39	100,00	250	100,00
		$\chi^2=1.7$	df=5		p=0.888	

Araştırma kapsamında görüşülen çiftçilerin çoğunluğunu (%67.60) ilkokul mezunları oluşturmaktadır. Ortaokul mezunları %20.40 oranındayken daha yüksek eğitim

düzeylerinin oldukça düşük (%10.80), üniversite mezunlarının ise çok daha sınırlı bir oranda kaldığı (%2.80) görülmektedir. Eğitim düzeyi ile kooperatife ortak olma eğilimi arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Khi-kare sonucuna göre bu iki faktör arasında herhangi bir ilişki bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Araştırmaya katılan, kooperatife ortak olan veya olmayan işletmecilerin eğitim durumlarının ilkökul seviyesinde yoğunlaşmıştır. Bu durum kooperatifin kalkınma faaliyetlerine katılımın az olacağı anlamı çıkarılabilir.

Çizelge 6.4. İşletmecilerin aylık gelirleri ile kooperatife ortak olma durumu

Aylık gelir (TL)	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
1 000 TL ve altı	103	48.82	21	53.85	124	49.60
1 001 tl-1 999 TL arası	100	47.39	15	38.46	115	46.00
2 000 TL ve üzeri	8	3.79	3	7.69	11	4.40
Toplam	211	100.00	39	100.00	250	100.00
$\chi^2=1.87$		df=2		p=0.391		

Araştırmaya katılan işletmelerin aylık gelirlerine göre kooperatife ortaklık durumları incelendiğinde, kooperatife ortak olanların %96.21'i 2 000 TL'nin altında iken bunların %3.79'u 2 000 TL'nin üzerindedir. Ayrıca kooperatife ortak olmayanların %92.31'inin aylık geliri 2 000 TL'nin altında olup, %7.69'u ise 2 000 TL'nin üzerindedir. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan aylık gelir ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu tablodan elde edilen veriler doğrultusunda aylık geliri düşük olanların daha çok kooperatife ortak oldukları anlaşılmaktadır.

Çizelge 6.5. İşletmecilerin çiftçilik deneyimi ile kooperatife ortak olma durumu

Çiftçilik Deneyimi	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu						
	Ortak		Ortak Değil		Genel		
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	
1-5 yıl	7	3.35	1	2.56	8	3.23	
6-10 yıl	24	11.48	8	20.51	32	12.90	
11 ve üzeri yıl	178	85.17	30	76.92	208	83.87	
Toplam	209	100.00	39	100.00	248	100.00	
$\chi^2=2.41$						df=2	p=0.300

Araştırmaya katılan işletmecilerin çiftçilik deneyimine göre kooperatife ortak olanların %85.17'si 11 yıl ve daha fazla süredir çiftçilikle uğraşmakta; %11.48'si 6-10 yıldır ve %3.35'i 1-5 yıldır süreyle çiftçilikle uğraşmaktadır. Kooperatife ortak olmayanların %76.92'si 11 ve üzeri yıl, %20.51'i 6-10 yıl, %2.56'sı ise 1-5 yıl aralığında çiftçilikle uğraşmaktadır. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan çiftçilik süresi ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Çizelge 6.6. İşletmecilerin işlediği arazi ile kooperatife ortak olma durumu

İşlenen Arazi	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu						
	Ortak		Ortak Değil		Genel		
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	
1-15 dekar	13	6.16	4	10.26	17	6.80	
16-30 dekar	46	21.80	10	25.64	56	22.40	
31-50 dekar	75	35.55	11	28.21	86	34.40	
51 ve üzeri dekar	77	36.49	14	35.90	91	36.40	
Toplam	211	100.00	39	100.00	250	100.00	
$\chi^2=1.54$						df=3	p=0.671

Araştırmaya katılan işletmelerin işlediği arazi alanına göre kooperatife ortak olanların %36.49'u 51 dekar ve üzeri arazi işlemekte olup, %35.55'i 31-50 dekar, %21.80'i 16-30 dekar, %6.16'sı 1-15 dekar araziyi işlemektedir. Ayrıca kooperatife ortak olmayanların

%35.90'ı 51 ve üzeri dekar, %28.21'i 31-50 dekar, %25.64'ü 16-30 dekar ve %10.26'sı ise 1-15 dekar aralığında arazi işlemektedir. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan işletmelerin işlediği arazi miktarı ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Çizelge 6.7. İşletmelerin tarımsal alet durumu ile kooperatife ortak olma durumu

Tarımsal alet-ekipman durumu	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
Yeterli buluyor	26	12.38	12	30.00	38	15.20
Yeterli bulmuyor	184	87.62	28	70.00	212	84.80
Toplam	210	100.00	40	100.00	250	100.00
		$\chi^2=6.51$	df=1		p=0.01	

Araştırmaya katılan işletmelerin bitkisel üretim yapmak için yeterli tarımsal alet durumlarına göre kooperatife ortak olanların %12.38'i yeterli tarımsal aleti olup, %87.62'si yeterli tarımsal aleti bulunmamaktadır. Ayrıca kooperatife ortak olmayanların %30.00'u yeterli tarımsal aleti olup, %70.00'inin yeterli tarımsal aleti yoktur. Yapılan khi-kare analizi işletmenin alet-makina varlığı ile kooperatife ortaklık durumu ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuç iki varsayımı destekleyebilir; kooperatif ortağı olan işletmelerde alet-makina varlığına katkı sağlamakta, bu konudaki yeterliliklerini olumlu yönde etkilemektedir. Kooperatifin alet-makine konusundaki desteği, kooperatife ortak olma konusunda olumlu yönde etkilidir.

Çizelge 6.8. İşletmelerin hayvan kapasitesi ile kooperatife ortak olma durumu

İşletme kapasitesinin uygunluğu	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
1-10 baş	50	24.15	18	41.86	68	27.20
11-20 baş	74	35.75	7	16.28	81	32.40
21-50 baş	65	31.40	16	37.20	81	32.40
51 ve üzeri baş	18	8.70	2	4.66	20	8.00
Toplam	207	100.00	43	100.00	250	100.00
		$\chi^2=7.36$	df=3		p=0.06	

Araştırmaya katılan işletmelerin, kooperatife ortak olanların %35.75'i 11-20 baş, %31.40'ı 21-50 baş, %24.15'i 1-10 baş ve %8.70'i ise 51 ve üzeri hayvan kapasitesine uygun olduğunu belirtmektedir. Ayrıca kooperatife ortak olmayanların %41.86'sı 1-10 baş, %37.20'si 21-50 baş, %16.28'i 11-20 baş ve %4.66'sı ise 51 ve üzeri hayvan için işletme kapasitesinin uygun olduğunu ifade etmiştir. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan işletmelerin besleme kapasiteleri ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak 0.10 önem düzeyinde anlamlı bir ilişkiden bahsedilebilir. İşletme kapasitesinin kooperatife ortak olma bakımından önemli olduğu söylenebilir. Bölgenin geçim kaynağının hayvancılık olması nedeniyle besiciler dönemsel olarak para kazanmaktadır. Bu nedenle kooperatiften kullandıkları hayvansal kredileri dönemsel ödemekte olup, ortak sayısı fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 6.9. İşletmecilerin tarımsal amaçlı fuarlara katılmaları ile kooperatife ortak olma durumu

Tarımsal amaçlı düzenlenen fuarlara katılma durumu	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
Evet	44	21.05	7	17.07	51	20.40
Hayır	165	78.95	34	82.93	199	79.60
Toplam	209	100.00	41	100.00	250	100.00
		$\chi^2=0.631$	df=1	p=0.42		

Araştırmaya katılan işletmecilerin tarımsal amaçlı düzenlenen fuarlara katılma durumlarına göre ortak olanların %21.05'i katıldığını, %78.95'i katılmadığını belirtmektedir. Ayrıca kooperatife ortak olmayanların %17.07'si katıldığını, %82.93'ü katılmadığını ifade etmektedir. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan işletmecilerin tarımsal amaçlı fuarlara katılma durumları ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Tarımsal amaçlı düzenlenen fuarlar sosyal bir aktivite olup kooperatife ortak olmaları ile bir alakası yoktur. Fakat kooperatiflerin bu tür aktivitelere ortaklarının katılmasını sağlaması, kooperatife faydalı olacağı anlaşılmaktadır.

6.2. İşletmecilerin Kooperatifle İlişkileri

Çizelge 6.10. İşletmecilerin geçimlerini sağlamaları ile kooperatife ortak olma durumu

Besi sığırıcılığı faaliyetinden geçimini sağlayacak miktarda kazanç sağlama durumu	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
Evet	61	29.33	10	23.81	71	28.40
Hayır	147	70.67	32	76.19	179	71.60
Toplam	208	100.00	42	100.00	250	100.00
$\chi^2=0.631$		df=1		p=0.42		

Araştırmaya katılan işletmelerin besi sığırıcılığı faaliyetinden geçimini sağlayacak miktarda kazanç sağlama durumlarına göre kooperatife ortak olanların %29.33'ü besi sığırıcılığı faaliyetinden geçimini sağlayacak gelir elde ettiğini, %70.67'si ise geçimini sağlayacak kadar gelir elde edemediğini belirtmiştir. Ayrıca Kooperatife ortak olmayanların %23.81'i geçimlerini sağlayacak kadar gelir elde ettiklerini, %76.19'si ise gelir elde edemediklerini belirtmiştir. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan işletmelerin besi sığırıcılığı faaliyetinden geçimini sağlayacak gelir etme durumu ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Besicilikte et kesim fiyatlarının kazanç sağlamada belirgin olduğu, üretim maliyetlerinin bu durumu karşılamadığı anlaşılmaktadır. Kooperatifin girdi maliyetlerini düşürerek ortaklarına hizmet sunması, dolayısıyla piyasayı kontrol ederek ortaklarına fayda sağlaması gerekmektedir.

Çizelge 6.11. İşletmecilerin sığırlarını besiyeye alma süreleri ile kooperatife ortak olma durumu

Besi sığırını ortalama besiyeye alma durumu (ay)	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
1-3 ay	3	1.43	2	5.00	5	2.00
4-6 ay	37	17.62	3	7.50	40	16.00
7-9 ay	144	68.57	26	65.00	170	68.00
10 ay ve üzeri	26	12.38	9	22.50	35	14.00
Toplam	210	100.00	40	100.00	250	100.00
		$\chi^2=7.033$	df=3		p=0.07	

Araştırmaya katılan işletmelerin besi sığırını ortalama olarak besleme durumuna bakıldığında kooperatife ortak olanların %1.43'ü 1-3 ay, %17.62'si 4-6 ay, %68.57'si 7-9 ay ve %12.38'i ise 10 ay ve üzeri beslemektedir. Ayrıca kooperatife ortak olmayanların ise %5.00'i 1-3 ay, %7.50'si 4-6 ay, %68.00'i 7-9 ay ve %22.50'si 10 ay ve üzeri hayvanlarını besiyeye almaktadırlar. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan besi sığırlarını ortalama besleme süresi ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. 0.10'a göre önemli bir ilişkiden söz edilebilir. Bu ilişki 7-9 ay besiyeye alınan sığırın ve kooperatife ortak olan kişilerden kaynaklanmaktadır. Kooperatife ortak olan üreticilerin daha bilinçli hareket ettikleri söylenebilir.

Çizelge 6.12. İşletmecilerin herhangi bir birliğe üyelik ile kooperatife ortak olma durumu

Herhangi bir birliğe üyelik	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
Evet	52	24.64	11	28.21	63	25.2
Hayır	159	75.36	28	71.79	187	74.8
Toplam	211	100.00	39	100.00	250	100.00
		$\chi^2=0.221$	df=1		p=0.637	

Araştırmaya katılan işletmecilerin herhangi bir birliğe üyelik durumuna göre kooperatife ortak olanların %24.64'ü başka bir birliğe üye olduğunu, %75.36'sı ise başka bir birliğe

üye olmadığını belirtmektedir. Ayrıca kooperatife ortak olmayanların %28.21'i başka bir birliğe üye oldukları, %71.79'u ise başka bir birliğe üye olmadıkları anlaşılmıştır. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan herhangi bir birliğe üyelik ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Kooperatife ortak olanların, kooperatifin aynı ve nakdi kredi imkanlarından faydalandığı, birliğe üye olanların ise devletin teşviklerinden yararlandığı söylenebilir. Eğer çiftçi devlet teşvikinden yararlanmak istiyorsa üye olması zorunludur. Fakat kooperatife ortak olmasında böyle bir zorunluluk yoktur.

Çizelge 6.13. İşletmecilerin kooperatiften istediği bilgiye ulaşabilme ile kooperatife ortak olma durumu

Tarım kredi kooperatifinden ihtiyaç duyulan bilgiye ulaşılma durumu	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
Evet	186	88.15	30	76.92	216	86.40
Hayır	25	11.85	9	23.08	34	13.60
Toplam	211	100.00	39	100.00	250	100.00
		$\chi^2=2.372$	df=1	p=0.123		

Araştırmaya katılan işletmecilerin Tarım Kredi Kooperatifinden ihtiyaç duydukları bilgiye ulaşabilme durumlarına göre kooperatife ortak olanların %88.15'i ihtiyaç duyduğu bilgiye ulaşabildiğini, %11.85'i ise ulaşamadığını savunmaktadır. Ayrıca kooperatife ortak olmayanların %76.92'si ihtiyaç duyulan bilgiye ulaşabilmekte olup, %23.08'i ulaşamamaktadır. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan Tarım Kredi Kooperatifinden ihtiyaç duyduğunuz bilgiye ulaşabilme durumu ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Böylelikle çiftçiler kooperatife ister ortak olsun veya ortak olmasın istedikleri bilgiye ulaşabilmektedirler. Bu durum kooperatifin tüm üreticilere yönelik danışmanlık yaptığı sonucuna ulaşılabilir.

Çizelge 6.14. Kooperatifin sığır besiciliği için satmış olduğu ürünlerin yeterliliği ile kooperatife ortak olma durumu

Besi sığırıcılığı faaliyeti için tarım kredi kooperatifinin satmış olduğu ürünlerin yeterlilik durumu	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
Yeterli	165	78.20	29	74.36	194	77.60
Yetersiz	46	21.80	10	25.64	56	22.40
Toplam	211	100.00	39	100.00	250	100.00
		$\chi^2=0.279$	df=1	$p=0.597$		

Araştırmaya katılan işletmecilerin besi sığırıcılığı faaliyetleri için Tarım Kredi Kooperatifinin satmış olduğu ürünlerin yeterliliğine göre kooperatife ortak olanların %78.20'si yeterli olduğunu, %21.80'ı ise kooperatifin satmış olduğu ürünlerin yeterli olmadığını belirtmektedirler. Ayrıca kooperatife ortak olmayanların %74.36'sı kooperatifin satmış olduğu ürünlerin yeterli olduğunu, %25.64'ü yeterli olmadığını belirtmektedir. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan besi sığırıcılığı faaliyeti için Tarım Kredi Kooperatifinin satmış olduğu ürünlerin yeterlilik durumu ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Dolayısıyla kooperatife ortak olan da olmayan da satılan ürünlerin yeterlilikleri konusunda farklı düşünmemekte olduğu görülmüştür.

Çizelge 6.15. İşletmecilerin kooperatiften istediği yem çeşitlerini bulabilmesi ile kooperatife ortak olma durumu

İstenilen yem çeşitlerini kooperatiften temin edebilme durumu	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
Evet	175	82.94	29	74.36	204	81.60
Hayır	36	17.06	10	25.64	46	18.40
Toplam	211	100.00	39	100.00	250	100.00
		$\chi^2=1.613$	df=1		p=0.203	

Araştırmaya katılan işletmecilerin istediği yem çeşitlerini kooperatiften temin edebilme durumuna göre; ortak olanların %82.94'ü temin edebildiklerini, %17.06'sı ise temin edemediklerini belirtmektedirler. Ayrıca kooperatife ortak olmayanların %74.36'sı istediği yem çeşidini temin edebildiğini, %25.64'ü ise temin edemediğini belirtmektedir. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan dolayı istenilen yem çeşitlerini kooperatiften temin edebilme durumu ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Böylelikle kooperatife ortak olsun veya olmasın üreticiler istediği yem çeşidini temin edebilme noktasında bir farklılık bulunmamaktadır.

Çizelge 6.16. İşletmelerdeki sığırların yıllık yem tüketimi ile kooperatife ortak olma durumu

İşletmedeki sığırların yıllık yem tüketimi (ton)	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
0-5	21	9.95	8	20.51	29	11.60
6-10	66	31.28	10	25.64	76	30.40
11-15	55	26.07	9	23.08	64	25.60
16 ton ve üzeri	69	32.70	12	30.77	81	32.40
Toplam	211	100.00	39	100.00	250	100.00
		$\chi^2=3.661$	df=3		p=0.300	

Araştırmaya katılan işletmede bulunan sığırların yıllık yem tüketimlerine göre kooperatife ortak olanların %32.70'i 16 ton ve üzeri, %31.28'i 6-10 ton, %26.07'si 11-15 ton ve %9.95'i ise 0-5 ton arasında yem tüketmektedir. Ayrıca kooperatife ortak olmayanların %30.77'si 16 ton ve üzeri, %25.64'ü 6-10 ton, %23.08'i 11-15 ton ve %20.51'i 0-5 ton aralığında işletmesinde sığırları yem tüketmektedir. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan dolayı işletmede bulunan sığırların yıllık yem tüketimleri ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Yıllık yem tüketimleri fazla olan çiftçilerin kooperatife ortak olduğu anlaşılmaktadır. Yem maliyetlerinin fazla olması ve çiftçinin devamlı nakit bulamamasından dolayı kooperatife yöneldiği anlaşılabilir.

Çizelge 6.17. İşletmecilerin kooperatifteki yem fiyatlarını normal bulma ile kooperatife ortak olma durumu

Kooperatifteki yem fiyatlarını normal bulma durumu	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
Evet	134	63.81	25	62.50	159	63.60
Hayır	76	36.19	15	37.50	91	36.40
Toplam	210	100.00	40	100.00	250	100.00
		$\chi^2=0.001$	df=1		p=0.972	

Araştırmaya katılan işletmecilerin kooperatifteki yem fiyatlarını normal bulma durumuna göre kooperatife ortak olanların %63.81'i normal bulduklarını, %36.19'u ise normal bulmadıklarını belirtmektedirler. Ayrıca kooperatife ortak olmayanların %62.50'si normal bulduğunu, %37.50'si ise normal bulmadığını belirtmektedir. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan dolayı işletmecilerin kooperatifteki yem fiyatlarını normal bulma durumları ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Erfelek'te coğrafi olarak tarımsal üretimin az olduğu ve bu durumun da besiciliği doğrudan etkilediği anlaşılmaktadır. Böylelikle yem pazarının oluşması anlamına gelmektedir. Kooperatifin uygun fiyatlarda ve kredi imkanlarıyla yem vermesi talebi arttırmaktadır.

6.3. İşletmecilerin Kooperatiften Yararlanma Durumu

Çizelge 6.18. Kooperatifin besi sığırılığına verdiği desteği yeterli bulma ile kooperatife ortak olma durumu

Kooperatifin besi sığırılığına verdiği desteği yeterli bulma durumu	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
Yeterli	105	49.76	17	43.59	122	48.80
Yetersiz	106	50.24	22	56.41	128	51.20
Toplam	211	100.00	39	100.00	250	100.00
		$\chi^2=0.463$	df=1	p=0.495		

Araştırmaya katılan işletmecilerin kooperatifin besi sığırılığına verdiği desteği yeterli bulabilme durumuna göre kooperatife ortak olanların %49.76'sı yeterli bulduklarını, %50.24'ü ise yeterli bulmadıklarını belirtmektedirler. Ayrıca kooperatife ortak olmayanların %43.59'u yeterli, %56.41'i yetersiz bulmaktadırlar. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan dolayı işletmecilerin kooperatifin besi sığırılığına verdiği desteği yeterli bulabilme durumları ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Kooperatife ortak olsun veya olması çiftçiler imkânlardan faydalanmaya çalışmaktadırlar. Fakat kooperatifi bir devlet kuruluşu olarak görmeleri ve daha fazla çiftçiye yardımcı olmaları gerektiğini düşünmeleri, kooperatifin besi sığırılığına verdiği desteği yetersiz olarak görmelerine neden olduğu düşünülebilir.

Çizelge 6.19. Sığırların pazarlanması konusunda kooperatiften yararlanabilme ile kooperatife ortak olma durumu

Besî sığırlarınızın pazarlanması konusunda kooperatifin imkânlarından faydalanma durumu	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
Evet	76	36.02	12	30.77	88	35.20
Hayır	135	63.98	27	69.23	162	64.80
Toplam	211	100.00	39	100.00	250	100.00
		$\chi^2=0.423$	df=1	$p=0.515$		

Araştırmaya katılan işletmelerde bulunan besî sığırlarının pazarlanması konusunda kooperatif imkânlarından faydalanabilme durumu kooperatife ortak olanların %36.02'si faydalanabildiğini, %63.98'i ise faydalanamadığını belirtmektedirler. Ayrıca kooperatife ortak olmayanların %30.77'si faydalanabildiğini, %69.23'ünün faydalanamadığı ifade etmektedir. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan dolayı işletmecilerin sığırlarının pazarlanması konusunda kooperatif imkânlarından faydalanabilme durumu ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Kooperatifin ortak olsun veya olmasın tüm çiftçilere imkânları sunması gerekmektedir. Bölgede yaşayan çiftçileri kooperatifte toplayarak hayvan alım-satımında yönlendirmesi ve çiftçinin hayvanını alarak uygun kredi koşulları ile başka bir çiftçiye satması gerekmektedir. Böylelikle hayvan üreticisini koruyarak, piyasada vadeli ve uygun hayvan alımı yapan fırsatçılara imkân vermemesi gerekmektedir.

Çizelge 6.20. İşletmecilerin kooperatiften yıllık aldıkları yem miktarları ile kooperatife ortak olma durumu

Kooperatiften yıllık alınan yem miktarı (ton)	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
0-5	118	55.40	25	67.57	143	57.20
6-10	66	30.99	9	24.32	75	30.00
11 +	29	13.61	3	8.11	32	12.80
Toplam	213	100.00	37	100.00	250	100.00
		$\chi^2=2.088$	df=2		p=0.351	

Araştırmaya katılan işletmelerin kooperatiften yıllık aldıkları yem miktarına göre kooperatife ortak olanların %55.40'ı 0-5 ton, %30.99'u 6-10 ton ve %13.61'i 11 ton ve üzeri yem almaktadır. Ayrıca kooperatife ortak olmayanların %67.57'si 0-5 ton, %24.32'si 6-10 ton ve %8.11'i ise 11 ton ve üzeri yem almaktadır. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan dolayı işletmelerin kooperatiften yıllık yem alma durumları ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Çiftçiler, kooperatife ortak olsun veya olmasın istedikleri miktar kadar yem alabilmektedirler. Kooperatiften alınan yem miktarının çoğunlukla 0-5 ton arasında olması işletmelerdeki hayvan varlığının az olduğunu gösterdiği söylenebilir. Üreticilerin bilinçlendirilerek hayvan sayılarının arttırmaları yönünde teşvik edilerek sürdürülebilir besicilik yönünde üretim yapmaları sağlanabilir.

Çizelge 6.21. İşletmecilerin kooperatifte uygulanan faiz oranlarından memnuniyetleri ile kooperatife ortak olma durumu

Kooperatifte uygulanan kredi faiz oranlarından memnuniyet durumu	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
Memnun	156	73.60	23	60.53	179	71.60
Memnun Değil	56	26.40	15	39.47	71	28.40
Toplam	212	100.00	38	100.00	250	100.00
		$\chi^2=2.906$	$df=1$	$p=0.088$		

Araştırmaya katılan işletmecilerin kooperatifte uygulanan kredi faiz oranlarından memnun olma durumlarına göre kooperatife ortak olanların %73.60'ı memnun olduklarını, %26.40'ı ise memnun olmadıklarını belirtmektedirler. Ayrıca kooperatife ortak olmayanların %60.53'ü memnun olduklarını, %39.47'si ise memnun olmadıklarını belirtmektedirler. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'e yakın bir değer olduğundan dolayı işletmecilerin kooperatifte uygulanan kredi faiz oranlarından memnun olma durumları ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kooperatifte uygulanan 6 aya kadar faizsiz kredinin avantajlarını kullanan ortaklar memnuniyetlerini ifade etmektedirler. Ortakların piyasada belirsiz olan yem, gübre ve motorin fiyatlarından olumsuz yönde etkilenmemek adına kooperatifin uygun kredilerinden yararlanabilirler. Kooperatife ortak olmayanların ise uygun faiz oranları ile kredi kullanmaları için ortak olmaları gerekmektedir.

Çizelge 6.22. Hayvancılığın geliştirilmesi için kooperatiften yararlanabilme ile kooperatife ortak olma durumu

Hayvancılığın geliştirilmesi için kooperatiften yararlanma	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
Yararlanıyor	110	52.13	11	28.21	121	48.40
Yararlanmıyor	101	47.87	28	71.79	129	51.60
Toplam	211	100.00	39	100.00	250	100.00
		$\chi^2=7.399$	df=1	p=0.006		

Araştırmaya katılan işletmecilerin hayvancılığın geliştirilmesi için kooperatiften yararlanma durumuna göre kooperatife ortak olanların %52.13'ü kooperatiften yararlanabildiklerini, %47.87'si ise kooperatiften yararlanamadıklarını belirtmektedirler. Hayvancılığı geliştirme konusunda kooperatif ortakları arasında yararlandığını ifade edenler daha yüksektir. Kooperatife ortak olmayanların %28.21'i yararlandığını, %71.79'u ise yararlanmadığı belirtilmektedir. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten küçük olduğundan işletmecilerin hayvancılığın geliştirilmesi için kooperatiften yararlanabilme durumları ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kooperatife ortak olanların imkânlardan faydalandığı anlaşılmaktadır. Kooperatifin sunduğu imkânların başında uygun fiyat, kaliteli ürün ve uygun faiz oranları gelmektedir. Kooperatife ortak olmayanların ise sürdürülebilir bir hayvancılık için ortak olmaları ve imkânlardan faydalanmalarını sağlanabilir.

Çizelge 6.23. Kooperatifin yayınladığı, gazete, broşür ve afişlerin katkısı ile kooperatife ortak olma durumu

Kooperatifin yayınladığı gazete, broşür ve afişlerin katkı durumu	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
Katkısı var	57	26.87	7	18.42	64	25.60
Katkısı yok	155	73.13	31	81.58	186	74.40
Toplam	212	100.00	38	100.00	250	100.00
		$\chi^2=1.154$	df=1		p=0.282	

Araştırmaya katılan işletmecilerin kooperatifin yayınladığı gazete, broşür ve afişlerin katkı durumuna bakıldığında kooperatife ortak olanların %26.87'si yayın organlarının katkısı olduğunu belirtirken, %73.13'ü ise katkısı olmadığını belirtmektedir. Ayrıca kooperatife ortak olmayanların %18.42'sinin katkısı olduğunu, %81.58'inin katkısı olmadığını belirtmektedir. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan dolayı işletmecilerin kooperatifin yayınladığı gazete, broşür ve afişlerin katkı durumu ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Yayımlanan gazete, broşür ve afişlerin çiftçilerin kooperatife ortak olma konusunda yetersiz olduğu anlaşılabilir. Görsel basının üreticiler üzerinde etkili olduğu ve çiftçileri yönlendirdiği söylenebilir.

Çizelge 6.24. Kooperatifin eğitim faaliyetlerine katılma ile kooperatife ortak olma durumu

Kooperatifin eğitim faaliyetlerine katılma durumu	Tarım kredi kooperatifine ortaklık durumu					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)
Katılıyor	66	30.70	7	20.00	73	29.20
Katılmıyor	149	69.30	28	80.00	177	70.80
Toplam	215	100.00	35	100.00	250	100.00
$\chi^2=1.311$		df=1		p=0.252		

Araştırmaya katılan işletmecilerin kooperatifin eğitim faaliyetlerine katılma durumuna bakıldığında kooperatife ortak olanların %30.70'i eğitim faaliyetlerine katıldığını, %69.30'u ise eğitim faaliyetlerine katılmadığını belirtmektedir. Ayrıca kooperatife ortak olmayanların %20'si eğitim faaliyetlerine katıldığını, %80'ini ise katılmadığını belirtmektedir. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan dolayı işletmecilerin kooperatifin eğitim faaliyetlerine katılma durumu ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Kooperatif çiftçinin tarımsal olarak ihtiyacı olan her türlü ürünü sunmaktadır. Teknolojik gelişmeler, iyi tarım uygulamaları, bilinçli tarım vb. gibi çalışmalarda danışmanlık yapması gerekmektedir. Kooperatifin tarımsal gelişmeleri takip etmeli ve çiftçiye aktarmalıdır.

Çizelge 6.25. İşletmecilerin kooperatiften almak istedikleri eğitim ile kooperatife ortak olma durumu

Besiciliğin gelişimi için kooperatiften almak istedikleri eğitim	Tarım kredi kooperatifine ortaklık					
	Ortak		Ortak Değil		Genel	
	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran(%)	Frekans	Oran
Sığır besleme	93	44.08	13	33.33	106	42.40
Yem hazırlama	68	32.23	16	41.03	84	33.60
Teknolojik gelişim	50	23.69	10	25.64	60	24.00
Toplam	211	100.00	39	100.00	250	100.00
$\chi^2=1.716$		df=3		p=0.633		

Araştırmaya katılan işletmecilerin besiciliğin gelişimi için kooperatiften almak istedikleri eğitime göre kooperatife ortak olanların %44.08'i sığır besleme, %32.23'ü yem hazırlama ve %23.69'u ise teknolojik gelişim hakkında eğitim almak istemektedir. Ayrıca kooperatife ortak olmayanların %33.33'ü sığır besleme, %41.03'ü yem hazırlama ve %25.64'ü teknolojik gelişim hakkında bilgi almak istemektedir. Yapılan khi-kare analizinde p değeri 0.05'ten büyük olduğundan dolayı işletmecilerin besiciliğin gelişimi için kooperatiften ne gibi eğitim alma durumu ile kooperatife ortaklık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bilinçli tarım yapmak için eğitim faaliyetlerine önem verilmeli ve teknolojik gelişmeler takip edilerek birim alandan veya sığır başına daha fazla ürün elde edilmesi gerektiği söylenebilir.

7. SONUÇ ve ÖNERİLER

Dünya’da kooperatifçiliğin durumuna bakıldığında gelişmiş ülkelerde daha fazla organize olduğu anlaşılmıştır. Başta Avrupa ülkeleri olma üzere, kooperatif anlayışının oturması ile ortakların hem sosyal hem de ekonomik olarak fayda sağlamaktadır. Böylelikle ortaklar tarımsal faaliyetlerini sürdürdükleri gibi geleceğe de emin adımlarla ilerlemektedir.

Türkiye’de kooperatifçilik denildiğinde olumsuz görüşler belirtilmektedir. Bunların başında yapı kooperatifleri, köy ve orman kooperatifleri vb. gibi örgütlerin düzgün yönetilmemesi ve muhasebe kayıtlarının sağlıklı tutulmaması neticesinde ekonomik yönden baktığımızda insanlar olumsuz düşünmektedir. Fakat Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Osmanlı dönemine dayanan geçmişiyle Türkiye’de varlığını sürdürmektedir.

Tarım Kredi Kooperatifi ortaklarına sosyal ve ekonomik anlamda faydalar sağlamaktadır. Bunların başında gübre, yem, ilaç, plastik vb. gibi çiftçinin ihtiyacı olan tarımsal girdileri fabrikalar kurarak düşük maliyetle ortaklarına sunmaktadır. Ayrıca uygun faiz oranlarıyla kredilendirerek ödenebilirliğini arttırmaktadır. Ortaklarının ürettiği ürünlerini alarak ayrıca fayda sağlamaktadır. Bu ürünleri de işleyerek kooperatiflerde ve serbest piyasada vatandaşlara sunmaktadır.

Türkiye’nin en büyük çiftçi örgütü konumunda olan Tarım Kredi Kooperatifleri Türk çiftçisine güven verdiği gibi, Türk tarımının ilerlemesi ve sürdürülebilirliği noktasında önemli rol oynamaktadır.

Sinop İli Erfelek İlçesinde sığır besiciliği yapan tarım işletmelerin verilerini kapsayan bu araştırmada, sığır besiciliği yapan tarım işletmelerinin sosyo-ekonomik faaliyetleri incelenmiştir. Bu araştırma neticesinde işletmelerin besicilik faaliyetinde bulunurken Tarım Kredi Kooperatifinin rolü saptanmıştır.

İncelenen işletmecilerin cinsiyetleri ile kooperatife ortaklık durumları incelendiğinde, aralarında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Kooperatife ortaklık konusunda cinsiyet

farklılığı gözetilmemektedir. Fakat burada erkek nüfusunun fazla olması resmi işlemler erkeğin ön planda olduğunun sonucudur.

İncelenen işletmecilerin yaşları ile Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortaklık durumları incelendiğinde, 18 yaş sınır olmakla birlikte her yaştan çiftçiler ortak olabilmektedirler. Burada yaş durumunun 51 ve üzerinde yoğunlaşmamış olması Erfelek'te tarımsal üretimin geleceği konusunda ciddi sıkıntılar doğuracağı gözlemlenmektedir.

İncelenen işletmecilerin eğitimleri ile Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortaklık durumları incelendiğinde, eğitim seviyesi ilkokul olan çiftçilerin yoğunlaştığı gözlemlenmektedir. Bu da köy şartları ve eğitim alma olanakları çerçevesinde bu sonucu doğurmuştur.

İncelenen işletmecilerin aylık gelirleri ile Tarım Kredi Kooperatifi'nden aldıkları yem miktarları incelendiğinde, aylık geliri 0 (Sıfır) ile 1 999 TL arasında olanlar Tarım Kredi Kooperatifi'nden az miktarda yem aldığı gözlemlenmektedir. Bu durum sığır beslenmesinde maddi imkânların elverdiği ölçüde gerçekleştirdiklerini göstermektedir. Bu açığı kaba yem (yonca, yulaf, vb.) daha fazla kullanarak kapatmaktadırlar. İncelenen işletmecilerin aylık gelirleri ile Tarım Kredi Kooperatifine ortaklık durumları incelendiğinde, aylık gelirleri 0 (Sıfır) ile 1 999 TL arasında olanlar daha fazla kooperatife ortak olmuşlardır. Çiftçilerin gelir kaynaklarının az ve gelirlerinin yetersiz olması Tarım Kredi Kooperatifi'ne ilginin artırdığı yönde olduğu gözlemlenmektedir.

İncelenen işletmecilerin çiftçilikle uğraştıkları süre ile Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortaklık durumları incelendiğinde, 11 ve üzeri yıl çiftçilikle uğraşanların diğerlerinden fazla ortak olduğu gözlemlenmektedir. Bu da çiftçiliğin aile ve bilinen bir meslek olduğundan böyle bir sonuç oluşturmaktadır. Çiftçiliğin uzun yıllar sürdürülmesi Tarım Kredi Kooperatifi'nin katkısının devamlılığını gösterdiği denilebilir.

İncelenen işletmecilerin işlediği arazi miktarı ile Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortaklık durumları incelendiğinde, çiftçinin ortaklık konusunda istediği miktarda arazi işlemesi yeterlidir. Bu da Tarım Kredi Kooperatifi'nin büyük, orta ve küçük ölçekli işletmeleri bünyesinde bulundurduğu anlamı çıkarılabilmektedir.

İncelenen işletmelerin yeterli miktarda alet-makine varlığı durumu ile Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortaklıkları incelendiğinde, çiftçilerin yeterli miktarda alet-makineleri olsun veya olmasın herkesin ortak olabildiği gözlemlenmektedir. Çiftçilerdeki alet-makinenin yetersiz olması maddi imkânların az olmasından kaynaklanmaktadır. Bu iki durum arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

İncelenen işletmelerin sığır besleme kapasiteleri ile Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortaklık durumları incelendiğinde, çiftçilerin işletmelerinde sığır bulunması kooperatife ortaklık konusunda yeterlidir. Bu iki durum arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

İncelenen işletmecilerin tarımsal amaçlı fuarlara katılmaları ile Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortaklık durumları incelendiğinde, çiftçilerin tarımsal amaçlı fuarlara katılsın veya katılmasın kooperatife ortak olabilmektedirler. Ortak olanlarının çoğunun tarımsal amaçlı fuarlara katılmadığı, Tarım Kredi Kooperatifi'nin sosyal sorumluluğunun yetersiz olduğunun belirtisidir.

İncelenen işletmecilerin besi sığırıcılığı faaliyetinden geçimlerini sağlayacak kazanç elde etme durumları ile Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortaklıkları incelendiğinde, Çiftçiler besi sığırıcılığında kazanç sağlasın veya sağlamasın kooperatife ortak olabilmektedirler. Besi sığırıcılığında kazanç sağlayamamalarının sayısının fazla olması Tarım Kredi Kooperatifi'nin varlığının ne kadar yerinde olduğunu göstermektedir. Bu kazancın yetersiz olması çiftçilerin ekonomik gelir-gider durumlarını ayarlayamamaları ve masraflarının fazla olması vb. gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır. Geçimini sağlayamayan çiftçilerin tefeci veya faizciye düşmesini Tarım Kredi Kooperatifi engelleyebilmektedir.

İncelenen işletmelerdeki sığırların beslenme süreleri ile çiftçilerin Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortaklık durumları incelendiğinde, sığır besleme süreleri ile kooperatife ortak olma arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Kooperatife ortak olanlar, kooperatife vade ve fiyat imkanlarını kullanarak sığırlarını istediği kadar besleyebilirler. Ortak olmayanlar ise bütçelerinin elverdiği ölçüde beslediği gözlemlenmektedir.

İncelenen işletmecilerin herhangi bir birliğe üyelikleri ile Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortak olma durumları incelendiğinde, kooperatife ortak olanlar istedikleri birliklere üye

olabilmektedirler. Bu iki durum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Birliklere üyeliğin fazla olmaması ise çiftçilerin örgütlü yapılara önem vermemesi ve devlet desteğinin tam olarak bilmediklerinden kaynaklanmaktadır.

İncelenen işletmecilerin Tarım Kredi Kooperatifi'nden ihtiyaç duyduğu bilgiye ulaşabilme durumları ile Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortak olma durumları incelendiğinde, çiftçiler Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortak olsun veya olmasın kooperatiften istediği bilgiye ulaşabilmektedir. Tarım Kredi Kooperatifi'nin çiftçiye en yakın kuruluş olduğundan dolayı devlet destekleri, teknolojik gelişim, ürün çeşitliliği, teknik destek vb. gibi konularda yardımcı olmaktadır.

İncelenen işletmelerin besi sığırcılığı faaliyetleri için Tarım Kredi Kooperatifi'nin satmış olduğu ürünler ile Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortaklık durumları incelendiğinde, kooperatife ortak olsun veya olmasın satılan ürünlerin bölge çiftçisine hitap ettiği, ayrıca bu iki durum arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı anlaşılmıştır. Bölge çiftçisi kooperatif imkânlarından ortaklık şartı gözetmeksizin faydalanabilmektedirler.

İncelenen işletmecilerin istediği yem çeşitlerini Tarım Kredi Kooperatifi'nden temin edebilmeleri ile Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortaklık durumları incelendiğinde, bu iki durum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Çiftçiler Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortak olsun veya olmasın istediği ürünü temin edebilmektedirler.

İncelenen işletmelerdeki sığırların yıllık yem tüketim miktarları ile Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortaklıkları incelendiğinde, bu iki durum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Yıllık yem tüketimleri ne olursa olsun kooperatife ortak olabilmektedirler.

İncelenen işletmecilerin Tarım Kredi Kooperatifi'ndeki yem fiyatlarının durumu ile kooperatife ortaklıkları incelendiğinde, bu iki durum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Tarım Kredi Kooperatifi'nde ki yem fiyatlarını çiftçiler normal bulsun veya bulmasın kooperatife ortak olabilmektedirler. Bölge çiftçisinin çoğunun besicilikten başka gelir kaynakları olmadığı için kooperatife ortak olmak bir anlamda zorunluluk olmuştur.

İncelenen işletmeciler, Tarım Kredi Kooperatifi'nin besi sığırcılığına verdiği desteği yeterli bulma durumu ile kooperatife ortaklıkları incelendiğinde, bu iki durum arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Tarım Kredi Kooperatifi'nin besi sığırcılığına verdiği destek yeterli olsun veya olmasın çiftçiler kooperatife ortak olmaktadır. Bölgedeki çiftçilerin ekonomik durumlarından dolayı kooperatifin önemi ortaya çıkmaktadır.

İncelenen işletmecilerin sığırlarının pazarlanması konusunda Tarım Kredi Kooperatifi'nin imkânlarından faydalanmaları ile kooperatife ortaklık durumları incelendiğinde, çiftçiler pazarlama imkânlarından faydalansın veya faydalanmasın kooperatife ortak olabilmektedirler. Bu iki durum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

İncelenen işletmecilerin Tarım Kredi Kooperatifi'nden aldıkları yem miktarları ile kooperatife ortaklık durumları incelendiğinde, çiftçiler ihtiyaçları çerçevesinde kooperatiften yem alabilmektedirler. Bölge çiftçisi genellikle küçük işletme olduğundan 0-5 ton aralığında yem almaktadırlar. Çiftçiler ne kadar yem almak isterlerse istesinler ortaklık şartlarını sağladıklarında Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortak olabilirler. Bu iki durum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

İncelenen işletmecilerin, Tarım Kredi Kooperatifi'nde uygulanan faiz oranları ile kooperatife ortaklık durumları incelendiğinde, çiftçiler genellikle küçük işletme olduğundan ve maddi sıkıntı çektiklerinden dolayı ortak olmaktadır. Faiz oranları genellikle ortaklık konusunda belirleyici bir etken değildir. Bu iki durum arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

İncelenen işletmelerin, hayvancılığın geliştirilmesi konusunda Tarım Kredi Kooperatifi'nden yararlanabilme durumları ile kooperatife ortaklıkları incelendiğinde, Tarım Kredi Kooperatifi'nin çiftçinin gözünde devlet kuruluşu olarak görünmesi ve kooperatife güven duyulması neticesinde hayvancılığın geliştirilmesinde faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu iki durum arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

İncelenen işletmecilerin, Tarım Kredi Kooperatifi'nin yayınladığı gazete, broşür ve afişlerin katkı durumu ile kooperatife ortaklıkları incelendiğinde, çiftçilerin genellikle kendi bildikleri tarımsal bilgi ışığında sığırlarını besledikleri, dolayısıyla bu yönde

çiftçilik yaptıkları anlaşılmaktadır. Çiftçilerin, bu tür yayın faaliyetlerinin kooperatife ortaklık konusunda belirleyici olmadığı anlaşılmaktadır. Bu iki durum arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

İncelenen işletmeciler, besiciliğin gelişimi için Tarım Kredi Kooperatifi'nden ne gibi eğitim almak istemeleri ile kooperatife ortaklık durumları incelendiğinde, bölge çiftçisinin genellikle hayvancılık yaptığı ve bu yönde eğitim almak istedikleri anlaşılmaktadır. Fakat eğitim alma durumunun kooperatife ortaklık konusunda bir etken olmadığı anlaşılmıştır. Bu iki durum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Hayvan varlığının gün geçtikçe azaldığı Erfelek'te bu geri gidişin önlenmesi için damızlık sığır sayısının artırılması yönünde çalışmalar yapılmalıdır. Hayvan üretimi, yetiştiriciliği ve sürdürülebilirliği açısından damızlık sığırlar üretmek önemlidir.

Erfelek'te hayvansal üretim genellikle sığır besiciliği üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ekonomik açıdan bakıldığında sığır besiciliğinden yapılan maliyetlere karşılık kar elde edilememektedir. Damızlık sığır üretimine yönelmek ve erkek sığırları besiye alarak daha fazla kar edilebilir.

Kooperatifin damızlık sığır üretiminde ortaklarına uygun vade ve faiz seçenekleriyle hayvan vermesi gerekmektedir. Damızlık sığırları verirken hangi amaçla beslendiğine göre kültür ırkı hayvanları seçenek olarak sunmalıdır. Kooperatif ortakları besicilik yapacaksa et verimi yüksek olan sığırlar, eğer sütçülük yapacak ise de süt verimi fazla olan sığırlar vermelidir.

Kooperatif'in piyasada oluşan fiyat artışlarını dengeleyici rolü vardır. Tarımsal ve hayvansal üretimde maliyetlerinin fazla olmasının en önemli nedenlerinin başında girdiler gelmektedir. Yem fiyatlarının yüksek oluşu hayvan fiyatının pahalı olmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla bu durumda et fiyatlarını etkilemektedir. Et fiyatlarının makul seviyelere düşürmek için damızlık hayvan sayısının artırılması ve girdi maliyetlerinin minimuma indirilmesi gerekmektedir. Kooperatif çiftçinin ürünlerini değerlendirmesi yönünde çalışmalar yapması gerekmektedir. Örneğin ortaklarının ürettikleri etlerini ve sütleri olarak değerlendirmelidir. Böylelikle piyasadaki fırsatçıların pazarları daraltılarak çiftçinin daha sağlıklı üretim yapmalarını sağlaması gerekmektedir.

Kooperatif, ortaklarının ürettiği hayvansal ürünleri değerlendirerek hem çiftçiyi korumuş hem de sürdürülebilir bir üretim sağlamış olabilir.

Teknolojik gelişim tarım sektöründe önemi büyüktür. Sanayi sektörünün gelişmesiyle birlikte tarım sektörü de olumlu yönde etkilenmektedir. Bu etkileşim hayvansal ve bitkisel üretimde artışlara neden olmaktadır. Türkiye'nin nüfusunun artması ile gıda sektörü önem kazanmıştır. Bu yüzden birim alandan veya bir hayvandan elde ettiğimiz ürün miktarını maksimumda tutmak önemlidir. Kooperatifin tarımsal yöndeki teknolojik gelişimleri çiftçilere aktarması gerekmektedir.

Sığır beslemede maliyetlerin yaklaşık %70'ini oluşturan yem fiyatları üretim yapılarak düşürülmelidir. İşletmede bulunan sığırların çoğunlukla üretimini yapmak istediği ırklara çevirmelidir. İşletmelerde bulunan ağırların standartlara uygun hale getirilerek sağlıklı bir üretim yapılmalıdır. Hayvanların pazarlanması konusunda güvenilir veya kurumsallaşmış firmalara yönelmelidirler.

Tarım Kredi Kooperatifi'nin daha fazla çiftçinin üretimine girerek, onları doğru ve sağlıklı üretim yapma noktasında yönlendirmelidir. Tarım başlıca risk içerdiğinden dolayı riski azaltıcı önlemler almaları ve bu konuda çiftçiyi bilinçlendirmesi gerekmektedir. Et fiyatlarının arttığı bu dönemlerde sığır beslemenin öneminin çiftçilere anlatılarak bu yönde teşvik edilmelidir. Hayvancılığın yaygınlaştırılması bölge ekonomisini doğrudan etkileyeceği gibi çiftçilerin ekonomik durumlarını da olumlu yönde geliştirecektir.

8. KAYNAKLAR

- Akçay, Y., 2006. Tokat-Turhal Sığır Besiciliği İşletmelerinin Yatırım Analizi ve Karlılığının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Yayınları, No: 68, 51 s, Tokat.
- Alçıçek, A. ve Özdoğan, M., 1997. Çiftçi Koşullarında Yapılan Mısır ve Silo Yemlerinde Silaj Kalitesinin Saptanması Üzerine Bir Araştırma. Hayvansal Üretim, 37, 94-102.
- Anonim, 2014. <http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/tr/hakkimizda/tarihcemiz.html> (19.10.2016)
- Anonim, 2014 <http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/tr/hakkimizda/tarihcemiz.html> (19.10.2016)
- Anonim, 2015a. <http://www.muhasabedersleri.com/sirketler-muhasebe/kooperatifler.html> (19.10.2016)
- Anonim, 2015b. <http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/tr/hakkimizda/kooperatifcilik-ilkeleri.html> (19.10.2016)
- Anonim, 2015c. Uluslararası İlişkiler. <http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/tr/hakkimizda/uluslararasi-iliskiler.html> (19.10.2016)
- Anonim, 2015d. Tarihçemiz <http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/tr/hakkimizda/tarihcemiz.html> (19.10.2016)
- Atik, V. T., 2014. Tekirdağ İlindeki Tarım Kredi Kooperatiflerinin Genel Yapısı, Sorunları ve Bölgedeki Tarımsal Girdi Kullanımındaki Payı. (Yüksek Lisans Tezi), Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Tekirdağ.
- Ayaşlıgil T. ve Kubat A. (2002) Doğa Bilimlerinde Ki-Kare Bağımsızlık Testi ve Tek Yönlü Varyasyon Analizi Testi Uygulamasında SPSS Programı Kullanımı. İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, B-52-1.
- Barışık, S., 1996. Türkiye ve Avrupa Birliği'nde Büyükbaş Hayvancılık. (Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Bilgin, N. ve Tanıyıcı, Ş., 2008. Türkiye'de Kooperatif ve Devlet İlişkilerinin Tarihi Gelişimi, KMU İİBF Dergisi, 10 (15), 136-159.
- Çakmak, E. 2010 Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi Kapsamında Tarım Danışmanlığı Sisteminin İnceleme ve Değerlendirilmesi: Tokat İli Örneği. (Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Tokat.
- Çelik, C., 2014. Kırşehir İli Merkez İlçede Sığır Besiciliği Yapan İşletmelerin Ekonomik Analizi. (Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Hayvan Sağlığı Ekonomisi ve İşletmeciliği Anabilim Dalı, Kayseri.
- Ekici, H., 2010. Tekirdağ İli Kaba Yem Üretimi, Kapasitesi ve Hayvan Beslemedeki Önemi. (Yüksek Lisans Tezi), Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Zootekni Anabilim Dalı, Tekirdağ.
- Erçoban, M. 2009. Tokat İli Merkez İlçede Kadınların Tarımsal Faaliyetlere Katılımları ve Yayımından Yararlanma Olanaklarının Karşılaştırmalı Bir Analizi (Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Tokat

- Gözener, B. TR 83 Bölgesinde Sığır Besiciliğinde Yer Veren İşletmelerin Ekonomik Analizi ve Teknik Etkinlik. (Doktora Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Tokat.
- Güngör, M. 2008. Fırat Üniversitesi, Fen- Edebiyat Fakültesi, Matematik Bölümü, 23119, Elazığ.
- Gündüz, O. ve Dağdeviren, M. 2011. Bafra İlçesinde Süt Maliyetinin Belirlenmesi ve Üretimi Etkileyen Faktörlerin Fonksiyonel Analizi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi, 21 (2), 104-111.
- Gürel, C. 2007. Sinop İli Merkez İlçe Tarım İşletmelerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı, Arazi ve Gelir Dağılımı, Gelire Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Tokat.
- Karkacı, O. 2014. Tokat İli Turhal İlçesinde Sığır Besiciliğinde Üretim Maliyeti ve Canlı Ağırlık Artışına Etki Eden Faktörler. Tarım Bilgileri Dergisi, 21(2015) 288-299.
- Özkan, U. ve Erkuş, A. (2003). Bayburt İlinde Sığır Besiciliğine Yer Veren Tarım İşletmelerinin Ekonomik Analizi. Tarım Bilgileri Dergisi 2003, 9(4) 467-472.
- Serin, Y. ve Tan, M., 2001. Yem Bitkileri Kültürüne Giriş. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, No: 206, 217 s, Erzurum.
- Şahsuvaroğlu, L., 1995. Kırsal Kesimde Aile. Karınca Kooperatif Postası, 178, 15-20.
- Yılmaz F. (2007) Erfelek Barajı Havzasında (Sinop) Farklı Arazi Kullanım Şekilleri Altındaki Toprakların Bazı Hidro-Fiziksel Özelliklerinin Araştırılması. (Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Bolu.
- Yolcu, H. ve Tan, M. (2008): Ülkemiz yem bitkileri tarımına genel bir bakış. Tarım bilimleri Dergisi 14 (3): 303-312.

9. EKLER

BESİ SİĞİRCİLİĞİNDA TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNİN ROLÜ:

SİNOP İLİ ERFELEK İLÇESİ ARAŞTIRMASI ANKET FORMU

1- Cinsiyetiniz nedir?

Erkek Kadın

2- Yaşınız nedir?

18-30 31 -50 51 ve üzeri

3- Eğitim durumunuz nedir?

İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Diğer .....

4- Besi sığırıcılığı faaliyeti dışında herhangi bir geliriniz var mı?

Evet Hayır

5- Sağlık güvence durumunuz nedir?

Bağkur Sgk Emekli Sandığı Sosyal Güvenlik Yok

6- Aylık Geliriniz (TL) nedir?

1000 ve altı 1001-1999 2000 ve üzeri

7- Kaç yıldır çiftçilikle uğraşıyorsunuz?

1-5 6-10 11 ve üzeri

8- Kaç dekar arazi işliyorsunuz?

1-15 16-30 31-50 51 ve üzeri

9- Bitkisel Üretim yapmak için yeterli tarım alet ve makinanız var mı?

Evet Hayır

10- Besi sığırıcılığı faaliyetiniz için kaç dekar arazide ekim yapıyorsunuz?

1-15 16-30 31-50 51 ve üzeri

11- Besi sığırıcılığı için hangi tür ürünü ağırlıklı olarak yetiştiriyorsunuz?

Mısır Buğday Yonca Arpa Yulaf Diğer....

12- İşletmenizde hangi ırk hayvan besliyorsunuz?

Simental Hostein Montofon Jersey Yerli Kara Diğer...

13- İşletmenizin kapasitesi kaç baş hayvan beslemeye uygun?

1-10 11-20 21-50 51 ve üzeri

14- Besi sığırı olarak kaç adet hayvan besliyorsunuz?

1-5 6-10 11-20 21-30 31-40 41-50 51 ve üzeri

15- Beslediğiniz hayvanları ne şekilde satıyorsunuz?

Kasaplık Kurbanlık Hayvan Pazarında Diğer

16- Beslenen hayvanların satış zamanını neye göre belirliyorsunuz?

Canlı ağırlığına göre
 Maddi ihtiyaca göre
 Piyasa fiyatlarına göre
 Talebe göre
 Diğer.....

17- İşletmenizdeki sığırların satışı konusunda sorun yaşıyor musunuz?

Evet Hayır

18- Hayvanlarınızı satarken yaşadığınız sorun nedir?

Pazar Bulamama
 Alıcı Bulamama
 Piyasa fiyatlarının düşüklüğü
 Veresiye alış-veriş teklifi
 Diğer .....

19- Yapmış olduğunuz tarımsal faaliyetlerle ilgili gelişmeleri nerden takip ediyorsunuz?

İnternet Televizyon Telefon Dergi-Gazete Diğer

20- Tarımsal amaçlı düzenlenen fuarlara katılıyor musunuz?

Evet Hayır

21- Besi sığırcılığı dışında hangi hayvansal üretimle uğraşıyorsunuz?

Büyükbaş
 Küçükbaş
 Kümes hayvanı
 Arıcılık

22- Besi sığırcılığı faaliyetinden geçiminizi sağlayacak miktarda kazanç sağlıyor musunuz?

Evet Hayır

23- Besi sığırçılığında sizi olumsuz etkileyen faktörleri zorluk önceliğine göre sıralayınız?

- Yem fiyatlarının yüksek oluşu
 Satış fiyatlarındaki belirsizlik ve değişkenlik
 Çalıştıracak eleman bulamama
 Besi sığırçılığı faaliyeti ile ilgili bilgi eksikliği
 Hayvan barınaklarının standartların altında olması

24- Besi sığırınızı ortalama olarak kaç ay besiyeye alıyorsunuz?

- 1-3   4-6   7-9   10 ay ve üzeri

25- Herhangi bir birliğe üyeliğiniz var mı?

- Evet   Hayır

26- Tarım kredi kooperatifine üyeliğiniz var mı?

- Evet   Hayır

27- Kooperatife üye olmama nedeniniz nedir? Belirtiniz...

- .....

28- Kaç yıldır kooperatife üyesiniz?

- 1-5   6-10   11 ve üzeri

29- Kooperatife Üye Olma Nedeniniz?

- Gübre-yem-mazot vb. almak için
 Kredi Kullanmak İçin
 Ürün Satmak İçin

30-Tarım kredi kooperatifinden ihtiyaç duyduğunuz bilgiye ulaşabiliyor musunuz?

- Evet   Hayır

31- Besi sığırçılığı faaliyetiniz için tarım kredi kooperatifinin satmış olduğu ürünler yeterli mi?

- Evet   Hayır

32- İsteddiğiniz yem çeşitlerini kooperatiftan temin edebiliyor musunuz?

- Evet   Hayır

33- İşletmenizdeki sığırların yıllık yem tüketimi kaç ton' dur?

- 0-5   6-10   11-15   16 ve üzeri

34 Kooperatifteki yem fiyatlarını normal buluyor musunuz?

- Evet   Hayır

35- Kooperatifin besi sığırcılığına verdiği desteği yeterli buluyor musunuz?
( ) Evet ( ) Hayır

36- Besi sığırlarınızın pazarlanması konusunda kooperatifin imkânlarından faydalanabiliyor musunuz?
( ) Evet ( ) Hayır

37- Kooperatiften yıllık kaç ton yem alıyorsunuz?
( ) 0-5 ( ) 6-10 ( ) 11 ve üzeri

38- Kooperatifte uygulanan kredi faiz oranlarından memnun musunuz?
( ) Evet ( ) Hayır

39- Sizce kooperatifteki faiz oranları ne olmalıdır?
( ) 0-4 ( ) 5-8 ( ) 9-12

40- Hayvancılığın geliştirilmesi için kooperatiften yararlanabiliyor musunuz?
( ) Evet ( ) Hayır

41- Kooperatifin yayınladığı gazete, broşür ve afişlerin size katkısı var mı?
( ) Evet ( ) Hayır

42- Kooperatifin eğitim faaliyetlerine katılıyor musunuz?
( ) Evet ( ) Hayır

43- Besiciliğin gelişimi için kooperatiften ne gibi eğitim almak istersiniz?
( ) Sığır Besleme ( ) Yem Hazırlama ( ) Teknolojik Gelişim ( ) Diğer.....

44- Büyük ölçekli hayvansal işletmelerine yönelik yapılan gezilere katılır mısınız?
( ) Evet ( ) Hayır

45- Devletin hayvancılığa yönelik desteklemelerinden haberdar mısınız?
( ) Evet ( ) Hayır

46- Devletin hayvancılığa yönelik desteklerinden faydalanıyor musunuz?
( ) Evet ( ) Hayır

47- Tarım kredi kooperatiflerinin besi sığırcılığındaki rolüne yönelik önerileriniz nelerdir?
(.....)

10. ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Kemal ÖZ

Doğum Yılı ve Yeri : 1986-Sinop

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım
Ekonomisi Bölümü

İş Deneyimi : Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri

İletişim : oz_kemal_57@hotmail.com